

Miljenko Stojić

CVRK – CVRK

Miljenko Stojić • Cvrk-cvrk

Nakladnici
Matica hrvatska, Čitluk
Matica hrvatska, Vrgorac

Za nakladnike
Andrija Stojić
Željko Primorac

Urednica
Anita Martinac

Recenzenti
Antun Lučić
Joso Živković

Lektura i korektura
Zdenka Leženić

Korice i grafika
Mate Ljubičić

Tisak
FRAM-ZIRAL, Mostar

Sva prava pridržana
Miljenko Stojić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.42(497.6)-32
821.163.4(497.6)-32

STOJIC, Miljenko
Cvrk-cvrk / Miljenko Stojić. - Čitluk
: Matica hrvatska, 2017. - 98 str. : ilustr.
; 20 cm

Životopis: str. 93-95

ISBN 978-9958-831-99-7

COBISS.BH-ID 24128006

CCIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
U SPLITU

UDK 821.163.42(497.6)-93-32

STOJIC, Miljenko
Cvrk-cvrk / Miljenko Stojić. - Vrgorac;
Čitluk : Matica hrvatska, Ogranak, 2017.

Bilješka o autoru: str. 93-95.

ISBN 978-953-57286-9-6 (Matica
Hrvatska,
Vrgorac)

161117052

Miljenko Stojić

CVRK-CVRK

Matica hrvatska
Čitluk - Vrgorac
srpanj 2017.

Od srpnja 2012. do listopada 2014. ove su priče izlazile u dječjem listu Cvitak, a nakon toga do lipnja 2016. na portalu miljenko.info.

l.

DNEVNIK

Kad staneš pred bjelinu papira, najlakše bi bilo napisati da ne znam o čemu bih pisao. Nalaktiš se na lijevu ili desnu ruku i onda, kao, počneš razmišljati. A zapravo ne razmišljaš ni o čemu, samo si lijen. Zbog toga znam o čemu ću vam pisati, iako ću malo razmisliti.

Zapravo, što se tu ima puno razmišljati? Treba poći od sadašnjosti. Idete u školu, s drugima se družite, rabite medije, a i igre su nekakav medij, tako da se i te kako ima o čemu govoriti. Sada ćete me pitati a tko sam ja. Mislim da bi bilo najbolje odgovoriti da sam ja javno mnijenje. To je ono kada se nešto priča, a ne znaš ni tko je počeo ni zbog čega, ali svi smatraju da je to tu negdje. Kao u razredu. Mislite da je učiteljica, ili učitelj, svejedno, dobra ili loša, a kad vas netko upita zbog čega, malo je teže odgovoriti. Čini nam se da je to jednostavno tako i gotovo.

To javno mnijenje prvi je put ušlo u moj život kad sam bio u drugom razredu pučke škole. Naučili mi čitati i pisati (tada se to radilo u prvom razredu pučke škole), vratili se s ljetnoga odmora i tako pametni što smo drugo mogli raditi nego početi voditi dnevnik. Bilo je tu »dubokoumnih« rečenica, lijepljenja sličica ovakvih i onakvih, potpisivanja, ali i tko se komu sviđa. Tek se sad sjetih da je to bilo najlakše shvatiti preko potpisa. Onaj komu se ne sviđaš nije ti se tamo potpisivao, a i sam nisi to tražio od njega. I tako je to išlo jedno vrijeme. Bili smo ponosni na te svoje dnevnike. Odjedanput se stvorilo drugo ozračje

u razredu. Jest nam učiteljica nešto pričala, ali mi smo imali svoj svijet. Da bude nesreća, i ona je to shvatila pa nam je jednoga dana pokupila sve što smo imali. Istina, nije to zadržala za sebe, ali jest na sljedećem roditeljskom sastanku pokazala našim roditeljima. Pogodilo nas to teže nego da nam je spalila te naše dragocjenosti. Počeli nam oni soliti pamet kako bi se trebalo ponašati, a mi neraspoloženi zbog svoga gubitka. Međutim, prošlo je i to. Više se ne sjećam čime smo nadoknadili izgubljeno, znam samo da jesmo. Odlučili smo se snaći i idemo dalje.

Što se može, rano smo procvrkutali, ili se samo njima tako činilo. Ali smo do dandanas ostali ponosni što smo cvrkutali. Sada naši učitelji vjerojatno ne bi tako postupili, možda bi nas samo malo poučili i rekli nam da se treba družiti, a ne zatvarati se u svoje uske krugove jer to onda utječe na sve ostale pa može doći i do suparništva. Tada sve postaje ozbiljno. Podrazumijeva se da im ne zamjeramo, sada razmišljamo glavom, tada smo razmišljali samo osjećajima.

Ne bih se hvalio, ali mi se čini da ipak imam o čemu govoriti. Nije ovo bilo tako loše. Potrudio sam se i plod je tu. Morat ću sebe nečim nagraditi. Samo stvarno ne znam čime. Možda da iziđem malo na zrak, ovo sam pisao na računalu u sobi, a tu zrak nije kao vani. Tako je lijepo prošetati, slušati cvrkut ptica, nekoga nazvati preko mobitela, poigrati se, učiniti stotinu stvari koje nam ispunjavaju dušu. Baš ću nešto takvo izabrati.

ZVRRR

Kako se zvao prvi čovjek koji je izumio telefon, onaj stari, što mu moraš okretati ručku kad nekoga želiš nazvati? Lako je sada. Stisneš tipku i poziv nekamo ode, u većini slučajeva tamo kamo smo htjeli. Katkada, naime, i pogriješimo. Da, zvao se Alexander Graham Bell, a bilo je i drugih čija su dostignuća i te kako utjecala na to da se jednoga dana pojavi telefon. Tim izumom, koji mi sada smatramo igračkom, unaprijeđen je razgovor među ljudima. Nema veze gdje je netko sada, ako nam treba, možemo ga nazvati. Jedino je dobro paziti na cijenu poziva. Inače nam se može dogoditi da sve papreno platimo.

Danas je, rekosmo, vrijeme pregazilo Bella i njegov telefon. Sve je drukčije, a u biti opet je sve isto. U srži je poziv, čežnja ili potreba za nekim, a hoćeš li to ostvariti na ovaj ili onaj način potpuno je svejedno. Važno da on tebe čuje i shvati što mu govoriš. Zato je nevažno kakav mobitel (eh da, čovječanstvo je stiglo i do toga) nosiš u svome džepu, torbi ili možda čak obješen oko vrata. Sve što uspijeva više od običnog ostvarivanja poziva samo su dodatci i ništa više. A oni nisu previše bitni. Mislimo li da je tako? Nekako mi se čini kao da vrtite glavom. Lijepo je kad ti mobitel može ovo, kad ti može ono... pa se onda lupimo šakom u glavu kako nam je vrijeme brzo proletjelo, a trebali smo... Gotovo je, prošla baka s kolačima, kaže naš hrvatski puk.

Tako se Igor zezao sa svojim mobitelom za vrijeme matematike kad mu on iznenada zazvoni. Zaboravio mu uključiti

podrhtavanje i svi su čuli: zvrzz, zvrzz, zvrzz. On se smeo i nikako pogoditi gdje se gasi. Učitelj Ferdo bio nešto živčan taj dan i mobitel završi kroz prozor. No, nastavio zvoniti i tamo. Započe cirkus. Dežurni dobi znak da ga nekamo skloni. Taman što je pošao, zvonjava prestade. Nije morao žuriti, mirno ga je pokupio i vratio ga Igoru. On se već sabrao pa ga je uspio izgasiti i ne pogledavši tko ga je zvao. Bolje tako. Zdeslav iz zadnje klupe s njim se zezao. Mislio je malo, ali otišlo na veliko. Nastava je nastavljena. Bilo je, kako sam poslije saznao, malo i prepirke, ali sve se opet smirilo. Ispričao se i učitelj. Znao je da je mogao i trebao ljepše postupiti.

Stvarno je nezgodno kad ti se dogodi nešto ovakvo. Jedan moj poznanik, Jure, u takvim prilikama pribjegao bi lukavstvu. Mobitel je nosio u džepu pa ako bi mu iznenada zazvonio, počeo bi se okretati oko sebe da vidi kod koga to zvoni, dok bi mu ruka letjela u džep i brže-bolje stišavala to tehničko čudo. Naravno, nekada su ga i prozreli.

Treba, dakle, znati sa zvonom izići na kraj. Što biste da nema onoga školskoga? Svaki biste tren virili na sat ili na mobitel, zvali jedni druge da je vrijeme, oni bi govorili da nije... i eto ti čitave zbrke. Ovako, drži se svojih dužnosti i ne boj se. U početku malo neobično, poslije se navikne i shvati da je to dobro.

SLUŠAJ OVAMO

Zapalo me prošlih dana pričati nešto djeci u školi. Danima sam se mislio kako ću ja to. Lako je sa starijima. Njima ako se govor i ne sviđa, oni uglavnom šute. Malo počnu drijemati i to je to. Međutim, djeca odmah dadnu do znanja da ne ideš u pravom smjeru. Čvrtaju se, počinju jedno drugo gurati, međusobno dobacivati i ti si kao govornik na sto muka. Nije ugodno i gotovo. Morao sam stoga pribjeći raznim sitnim lukavstvima. Čim bih vidio da pozornost slušatelja popušta, mijenjao bih temu. Ispričao bih možda dosjetku, stao nešto zanimljivo pitati i slično tomu. Uglavnom bih uspio. Pričam vam sve ovo zato što želim svoje iskustvo podijeliti s vama. Što bih ga čuvao samo za sebe!? Nitko se ne rađa učen, svatko od drugoga sazna razne stvari.

Ipak, koliko sam god nastojao biti zanimljiv, nisam to pokušavao biti pod svaku cijenu. Davno sam ja prozreo te smicalice. Kad tako pokušaš, onda vrlo lako ispadneš smiješan i blesav. U najmanju ruku ispadneš varalica. Ne želim biti onaj tko to čini za novac. Danas je takvih, na žalost, puno. Žele što više zaraditi, a za ostalo se ne brinu. Misle da će novcem sve nadoknaditi. Da ne bi! Kad nemaš pameti, nemaš je i gotovo. Nju ti ništa tvarno ne može nadoknaditi. Zbog toga u medijima neki izgledaju onako bez veze. Uspjelo im domoći se velikih iznosa novaca i misle da su glavni. Drugi im se smiju, a oni se onda još više razbacuju da bi tomu doskočili. Kod športaša i glumaca to se često dogodi. Znajū šutnuti onu loptu i dobro glumiti, dok o

ostalome nemaju pojma. Međutim, ne može se tako kroz život. Lijepo je imati neke posebne darove, samo nije to ono što nam daje mudrost. Tek učenje i životno iskustvo od nas čine cjelovite ljude. Ali što ja sada vama pričam o svemu tome?! Valjda vam je već netko nešto o tome priopćio. Barem kod kuće, ako nigdje drugdje.

Prošlih dana nisam pričao samo ja nego i političari. Bili izbori za mjesnu vlast, ono tko će vladati u mjestu, u gradu, u općini. Pa su se neki raspričali o svemu i svačemu. Jedan se toliko zanio da je na kraju umjesto da slušateljima kaže da glasuju za njega rekao da glasuju za koga hoće. S jedne strane imao je i pravo. Slobodni ste i izaberite. Ali su se njegovi naljutili na njega. Rekli su da ga nisu poslali da druge uči o njihovim pravima, nego da svojoj stranci donese glasove. Nije zaista tako lagano govoriti. Moraš paziti što premećeš preko jezika jer bi te netko mogao napasti i to s pravom.

Može se na ovo i odmahnuti rukom. Sve za vas izgleda pomalo daleko. Kad će to, velite u sebi. Ipak, to je sutra. Vrijeme proleti kao dlanom o dlan. Prisjetite se samo početka polaska u školu. Čini nam se da je bilo jučer, a već je toliko ne samo dana nego i mjeseci, pa čak i godina proletjelo. Bog je tako napravio da neprestano idemo naprijed do onoga trenutka kada ćemo ga vidjeti licem u lice. Ne će nam tada biti dosadno. Slušat ćemo ga, on će nam govoriti i bit će nam dobro, naravno ako budemo živjeli u skladu s njegovim riječima.

PJESMICE

E, moj pajdo,... Ma ne, ne mogu ovako započeti tekst. To se tako govori uz kavu, u gostionici, ali javno ne bi trebalo. Davno smo se kao narod već dogovorili kako bismo trebali službeno govoriti. Započeo je to još onaj isusovac Bartul Kašić u 17. st. U 19. st. malo su mu to preokrenuli pa ostavili »što«, a pobrisali mu lijepu ikavicu. Da nisu, danas bismo govorili, mliko, lipo, bilo i slično tomu, onako kako se u Herceg Bosni, Dalmaciji i još nekim krajevima govori u obiteljima. No, dogovor treba poštivati. Kada se ne bi poštivao, bio bi to veliki nered. Svatko bi dokazivao da baš on ispravno govori, a ne bi dokazivao da baš on lijepo govori. Uči se o svemu ovome u višim razredima pučke škole. Ja sam zapravo htio reći da sam se sjetio nekih pjesmica iz škole. Mali Ante počeo neku recitirati, a onda ja dodao čega se sjećam i bilo je zanimljivo. Začudilo ga da je u mene pamet još tako svjež. Jesam ju rabio, ali još i te kako služi. Čak sam čitao da nam mozak i pamćenje počne kržljati kada ih ne rabimo. Logično je to Bog napravio. Kad kažeš da ti ne treba, onda neka ti ne treba.

Danas su pjesmice bezopasne, nekada nisu takve bile. Jesu neke, one koje su se pjevale bivšoj državi. A ljudi ju nisu voljeli. Pa bi onda malo popili, opustili se i zapjevali što se nije smjelo. Nakon toga kroz selo se čuo zvuk milicijskih sirena. Pjevače bi odveli u tamnicu i barem za nekoliko mjeseci nisu se vraćali, a nekada i godina. Tako je to bilo u ta vremena. Ne ponovila se više nikada, kako voli reći naš narod. Najviše su se takve stvari

dogadale za Božić ili kada bi se netko ženio. Ne ćemo sada o tome koliko se sve to isplatilo. Jedino možemo reći da nije lijepo kada se popije. Čovjek tada nije isti kao prije pa se nakon otriježnjenja srami što je radio u takvim trenucima.

Ove pjesmice koje sam pjevao s Antom bile su drukčije. One su govorile o tome kako treba prati uši, kako treba biti dobar, kako treba učiti i slično tomu. Ispjevali su ih pjesnici koji su nešto slično, samo drugim riječima, počesto znali pisati i za odrasle. Malo je, naime, pjesnika koji pišu jedino za djecu. Život je slojevit i ne možeš ostati samo u jednom razdoblju. Kako bi to bilo da se vi sada počnete ponašati kao odrasli, a mi odrasli kao vi? U početku bi to bilo smiješno, ali poslije više i ne bi. Sve treba u svoje vrijeme i to je to.

Nisam vas pitao pišete li i vi pjesme? Ili jeste li to ikada pokušali? Ako niste, ja mislim da vam se ne bi ništa dogodilo da pokušate. Tako su svi pjesnici počeli, samo neki malo prije, neki malo poslije. I kad su postali pjesnici, onda su žalili što nisu počeli malo prije. Uvijek se lijepo pohvaliti s više godina književnoga stvaranja. Ali, opet, nije važno što radimo. Važno je samo da je to dobro i ništa više. Tada smo zadovoljni i mi i svi oko nas.

MAČAK

Ljudi moji, ovih sam dana nabavio mačka. Moram vam reći da je pravi. Prati me u stopu. Što god izustim, uredno ponovi za mnom. Naravno da ne govorim ružno, ne samo zbog njega. Ma davno sam se toga odrekao. Čovjek tada samo ispadne bez veze i ništa više. Takav je nekada i moj mačak. Dirnem ga u trbuh, a on stane puštati vjetrove. E, moj mačak, ne može to tako, i to još javno. Ali treba mu oprostiti, nije on kriv. Digitalan je i netko ga je takvim smislio. Niste valjda pomislili da je riječ o pravome mačku? Kamo bih ja s njim? Premala mi je radna soba da bismo obojica stali u nju. Nego, nabavio ja njega preko interneta, bio je besplatan, i ako ga hoću oživjeti, samo kliknem i on je tu. Ime mu je Tom, ne znam zbog čega tako, ali neka im bude kad već tako žele.

S ovakvim mačkom nije teško izići na kraj. No, pravi, živi kućni ljubimci potpuno su drukčiji. Nepredvidivi su iako si mi umišljamo da znamo kako razmišljaju i što će učiniti u sljedećem trenutku. Da ne bi! To sebi samo mogu uvrtjeti u glavu neki koji misle da je ovaj svijet nastao evolucijom. To je ono naučavanje koje govori da je najprije postojala neka jednostavna molekula, pa se ona promijenila u složeniju, pa od svega nastala nakupina molekula, pa od toga neka jednostavna bića, pa onda na kraju čovjek. Već se na prvi pogled vidi da ovo ne drži vodu. Zbog toga u posljednje vrijeme takvi govore o nekim drugim načinima nastanka života na Zemlji. Međutim, nikako dokazati kako je zapravo bilo. Nama vjernicima to ne bi smjelo

izgledati teško. Mi smatramo da je Bog stvorio svijet, a kako se on točno razvijao, nije tako ni važno. To je kao s ovim mojim mačkom. Čovjek ga je napravio, a kako točno, možda ćemo znati ako se počnemo zanimati za pravljenje programa za računala, pametne telefone i te stvari.

Skrenusmo malo s teme koju smo počeli razvijati. Kućni su ljubimci zanimljivi i dobrodošli, samo trebaju imati svoje mjesto. Na selu to nije teško postići. Zna se gdje je životinjama mjesto - pred kućom, pa makar ih zvali kućnim ljubimcima. U gradu je, pak, puno teže. Ljudi nemaju dvorišta te sve svoje trpaju u stan ili možda u podrum, a ni njega često nemaju. Pa se onda tako u kuću usele ne samo mačci (mali, jer bi veliki sve prevrnuli) nego i miševi, ptice, čak i zmije! Bože, sačuvaj! Ah, da, zaboravio sam raznorazne psiće. Oni su sada najviše u modi. Odrasli ih umjesto djece izvode van, ili oni njih, pojma nemam. Znam samo da pas ne može čitavo vrijeme biti zatvoren. Podivljat će.

Na kraju izgleda da su najbolji ovi digitalni kućni ljubimci, poput moga mačka Toma. Ništa ne traže, možeš se s njima igrati kada hoćeš, čak ih i izbrisati, ne će se ljutiti. Ipak, to samo izgleda. Sve je dobro što je u okviru ljudskih i Božjih zakona. Ne možemo se, naime, samo igrati mobitelom i zabiti se u neki svoj svijet. Čovjek tada pošandrca, kako bi rekla jedna baka iz susjedstva. To je, pak, besmisleno... Nije nimalo teško zaključiti.

ZVIJEZDA

Gledao sam okolo po groblju. Puno starih grobova, ali ima i novih. Eh, da, ovih sam dana bio na sprovodu jedne bake. Što se može, i sprovodi su za ljude. Nisam vas zaista htio preplašiti ovakvim uvodom u ono što vam mislim reći, odnosno u ono što će izići iz moje glave tijekom pisanja. Znam, naime, glavnu misao vodilju, a ono drugo ću tek saznati pišući. Gledam, dakle, ja tako okolo, jer smo malo uranili na sprovod, i odjedanput na jednom grobu ugledah zvijezdu. Jest se nekako skupila, nije više crvena kao što je nekada bila, ali oblik joj je tu. Desno od nje bio je križ, nekako ljepši i nekako noviji. Morao sam se nasmiješiti. Na ploči muška imena. Pogađao sam, vjerojatno djed i unuk. Jedan živio u jednom vremenu, drugi u drugom, a svako vrijeme sa sobom nosilo svoje običaje i svoje zahtjeve. A ovdje na groblju svi smo jednaki. Tijelo je ostalo, dok je duša otišla k Bogu. Pa se u svome razmišljanju sjetih i Božića. Onu trojicu mudraca zvijezda je vodila do mjesta Isusova rođenja. Tu je ona odigrala veličanstvenu ulogu. Naravno da to ne bi bilo da spomenuti mudraci nisu išli za njezinim sjajem, da su rekli: – Baš nas briga. Znači, nisu zvijezde krive što netko ide lošim putovima govoreći da zapravo slijedi njih. Da ne bi! To on samo skida odgovornost sa sebe. Bog nam progovara i preko zvijezda i preko prirode općenito oko nas, i preko drugih ljudi, a do nas je hoćemo li mi to htjeti čuti ili ne. Dogodi nam se da smo lijeni, da nam se ne da ići pravim putem, pa kretno onim lakšim i naravno nastradamo. Kao ono kada slažemo.

Mislamo da smo se spasili, a tek smo se tada doveli u nepriliku. To smo zacijelo već iskusili, a ovo drugo o čemu govorim tek nas čeka. Ne treba nikamo žuriti, doći će to jednoga dana, sve u svoje vrijeme.

Rekoše da je baka sa svojim mužem živjela 65 godina. Zna-te li vi koliko je to? Pokušajte te godine podijeliti s brojem svojih godina pa ćete vidjeti koliko vas puta baka nadmašuje. A mi sve velimo: – Ma pusti baku što ona zna! Zna, zna, puno zna. Samo da vam je bilo čuti njezine priče o onom što je doživjela. Slušali biste ju otvorenih usta i otvorenih očiju. U tim se njezinim godinama, između ostaloga, zrcali povijest našega naroda. Bilo mu je nekada tako i tako, sada mu je ovako kako vidimo. I ostao je, sve nadživio, a i sve će nadživjeti. Čvrst je i žilav taj naš narod, poput nas kada nismo lijenčine i kada radimo ili barem vježbamo ako baš tjelesno nije potrebno raditi.

Ispričah ja vama sve ovo nastojeći ne biti preozbiljan, vi biste, pak, rekli dosadan. Znam da vam je bilo lijepo na odmoru, da ste uživali na snijegu, da ste... Hajde, recite što ste još radili? Razvijajte međusobnu priču, obogatite jedni druge. Svatko je nešto doživio i svatko nešto može ispričati. Ne treba pod svaku cijenu nastojati da priča bude savršena. Svaka je dobra kad je ispričana iz srca.

ŽAO MI I GOTOVO

Rekoše da odlazi Papa, Benedikt XVI. Kamo će? Mislio sam da je u pitanju neka zemlja. Ali ne bi tako. Otišao je u mirovinu. Napunio dosta godina, snage ga počele napuštati i on zaključio da obavljanje papinske službe nije više za njega. Neka dođe netko mlađi. Nije tako lagano upravljati s više od milijardu kršćana. Znete li vi koliko je to? Stavite brojku 1 pa onda dodajte ništicu, ništicu, ništicu, niš... Daj, sami to dovršite. Svatko od tih kršćana ima svoju glavu i svoje misli. Kad se već vama u razredu nije lako složiti, kako je tek složiti se tako velikoj Crkvi? E, tu uskače zajednička misao. Ljudi se okupe oko nje i tada djeluju kao jedan. Ne znam koja je kod vas ta zajednička misao? Možda ona da ćete u korizmi skupiti koji novčić i to namijeniti za siromašne? Ili ona da ćete pomoći prijatelju koji je bio bolestan i zbog toga zaostao u nastavnom gradivu? Ili ona da ćete svi zajedno bolje učiti? Nešto dvojim o ovoj zadnjoj. Bilo bi to dobro, ali ima ih kojima se jednostavno ne da tim putem pa ne da.

Bivši Papa bio je dobro poznat među kršćanima. Voljeli su ga kao i onoga prethodnoga, Ivana Pavla II. Kod njega nije bilo zabušavanja ni popuštanja. Ako nešto treba učiniti za Crkvu, onda se takva stvar čini unatoč svim poteškoćama. I ljudima se to sviđalo bez obzira na to što traži napor. Najgore je kada pred sobom imaš nekoga tko uopće ne zna što bi. Tada bi ga najradije sklonio u stranu pa da sam napraviš što je trebalo napraviti. Nije, dakle, čudno da je kršćanima žao zbog Papina odlaska. Podrazumijeva se da je žao i meni. I ja sam kršćanin i

toga se nimalo ne stidim. Istina, nekada sam malo bolji, nekada malo gori, ali nastojim ići kršćanskim putem. Bog će to zacijelo prepoznati kada dođem pred njega i zbog toga se ne će sjećati onih mojih slabijih strana.

A o svome odlasku Papa je najavio dok je govorio o budućim svetcima, odnosno mučenicima. Znaete, to je ono kada ubiju nekog kršćanina, a onda ga naši žele proglasiti blaženim i svetim. Što mislite je li za to dovoljno samo ga ubiti? Naravno da nije. Kamo bismo prispjeli da je tako. Nego, moraju ga ubiti iz mržnje prema vjeri i on sve mora prihvatiti na kršćanski način. U tome je bit, sve ostalo je samo stradanje, a ne kršćansko mučeništvo. Zna to dobro Papa i htio nam je reći da je život nepredvidiv. Može te zaboljeti, može se otkriti da dobro igraš lopte pa te prime u neku momčad, mogu prepoznati da lijepo pjevaš ili slikáš i život ti se odjedanput promijeni. Ali to nije važno, važno je samo proniknuti koji je put pravi za nas osobno.

Nego, hoćemo li se moliti za novoga papu? Valjalo bi. Na taj mu način pomažemo da lakše vlada ovom našom Crkvom. Nije pošteno staviti ga na njezino čelo, očekivati da napravi nešto za nas, a nimalo mu u tome ne pomoći. Makar se nikada ne susreli, molitvom pomažemo jedni druge. Kod Boga granica jednostavno nema.

ROĐACI

Zamirisalo proljeće, zamirisalo cvijeće, pa se Dobriša počeo pitati koji je najljepši blagdan. Pričao mi je o tome dok smo sjedili pred kućom i uživali u toplim proljetnim zrakama. Reče da su to zacijelo Božić i Uskrs. Da ga malo više natjeram na razmišljanje, dometnuh da je i blagdan Velike Gospe iznimno lijep. Malo se zbunio jer je vidio da poprilično imam pravo, ali onda uskliknu da mu se Božić i Uskrs sviđaju jer se tada više družimo s onima koji su nam dragi, koji su naši rođaci. Nisam se ni ja dao pa mu rekoh da se nešto slično događa i za Veliku Gospu, tu su i blagoslovi polja, pričesti, krizme, krštenja... U svim tim radosnim trenutcima okupljamo se s onima koji su nam blizi. Nastavismo pričati o svemu tome i polako se počeo približavati sumrak. Upitah ga dopada li mu se. Odgovori potvrdno. Zaključih da je svaki djelić lijep na svoj način, samo to treba prepoznati. Vidio sam da mu se ove moje riječi učiniše malo prepametnima, ali se ipak složio te se rastadosmo dobre volje.

Ne rekoh vam da je Dobriša susjed i da voli razglabati s drugima o svojim mislima. Nekada ga zbog toga tjeraju od sebe jer im se čini da zanovijeta. Međutim, on se ne da smesti. Želi saznati ono što ga zanima. Ne znam što će biti poslije u životu, jedino mi se čini da mu ne će biti dosadno. Ljudima se to događa kad čekaju da netko drugi učini nešto umjesto njih ili riješi njihove poteškoće! Da ne bi, ta ne rješavaju ni oni nečije tuđe!

Nakon nekoliko dana eto ti Dobriše opet k meni. Vukao je neki ogromni računalni zaslon, onaj s katodnom cijevi. Takvi se

više ne proizvode. Reče da su mu ga poklonili pitajući ga treba li mu ili zna li nekoga komu treba. On uz računalo ima onaj novi, tanki zaslon, više se ni sam ne sjeća od čega napravljen, sada to neprestano mijenjaju pa mu se pomiješalo. Ali se prisjetio da neki njegovi rođaci uopće nemaju računala. Poklonit će zaslon njima, jer je uz njega dobio i neko staro računalo koje još ispravno radi. Što će mu dva zaslona i dva računala? Neka jedno ide rođacima. Samo bi htio čuti moje mišljenje jer mu se ovaj veliki zaslon čini nekako bez veze. Podrazumijeva se da sam ga ohrabrio u svemu. Onda sam se i ja nečega sjetio pa sam mu rekao da bi se moglo dogoditi da mu dobavim neki zaslon sličan njegovu. Bio je presretan. Moći će rođacima darovati pristojno računalo i zaslon. Neka i oni sve to imaju. Jedno je kad nešto učiš u školi, a drugo je kad to imaš i kod kuće pa možeš vježbati i time se služiti.

Lijep bijaše Dobrišin govor, nema što. Ne mogu se više prisjetiti jesam li i ja razmišljao tako kad sam bio njegovih godina. Istina, tada nije bilo ni računala, a ni puno toga još. No, i tada je bilo nečega što se može darovati. Vrijeme, naime, prolazi i mijenja se, samo dobre stvari uvijek ostaju iste, ostaju dobre. Hajde, baš ću malo razmisliti koliko sam u životu nastojao nekome nešto darovati, bez obzira na to bio mi taj bliz, rođak ili ne.

O NJIMA JE RIJEČ

Papu, istina odlazećeg, već sam spominjao pa sam ovaj put mislio pisati nešto drugo. Ali mi misli preokrenu baka Ruža. Razgalamila se da je ona znala da će ovaj Papa zacijelo biti dobar. Stvarno me zanimalo kako je to ona znala. Reče da je spomenuto zaključila po tome što je sebi uzeo ime Franjo. A svi znamo tko je bio sv. Franjo. Volio je prirodu, volio je ljude, jednostavno bio svetac koji je osvajao svojom jednostavnošću. Sjetih se da je baka Ruža trećarica ili pripadnica Trećega reda svetoga Franje. Prvi red su, naime, franjevci, a drugi klarise. Ovi trećari su naši roditelji, braća i sestre, koji ne idu u samostan, ali žive po pravilima franjevačkoga reda. Zafrkavao sam ju malo da je pristrana, da hvali svoje, ali ne previše. Nije ona takva, a i ovaj novi Papa stvarno neprestano propovijeda nesebičnost i otvorenost prema drugima. Malo ga ovamo na ovim stranama svijeta u svemu tome slabije razumiju. Međutim, u Argentini, odakle potječe, to je sasvim prirodno. Ne brinu se toliko za ono tvarno, koliko za ono duhovno. Može se biti bez mnogo toga, posebno bez ovih novih tehničkih novotarija, ali se ne može biti bez prijatelja, bez susreta s njima, bez pomaganja ljudima. Zaista su različita podneblja na ovoj kugli zemaljskoj. Nešto slično kao u mjestu gdje stanujemo. Ono jedno, a obitelji različite. Ma, sve što je dobro, nema veze što je različito, obogaćuje nas. Zamislimo samo kako bi to bilo da ste svi u učionici slični. Bože, što biste se dosađivali! Ovako je uvijek zanimljivo. Jedino treba paziti da ne dođe do sukoba. Kad se to dogodi, onda odmah znamo da je zlo na djelu, ne treba nam to nitko kazivati.

Da budem iskren, lijepo mi je ovako razmišljati o Papi i o nama kao kršćanima. Ali dajmo koju riječ i o onom bivšem, bez obzira na to što smo ga već spominjali. Na prvi pogled različit je od ovoga. Kad ga gledamo, čini nam se kao da drži knjigu iako mu ruke mogu biti prazne. To je zbog toga što se čitav svoj život druži s knjigom i što mi znamo da je to tako. Ovaj sadašnji izgleda kao da nam želi priopćiti neku novost, možda da je pobijedila naša momčad za koju navijamo. Nema tu ničega čudnoga. Ono što radimo, to nas obilježava. Osim toga, njih su obojica okrenuta Bogu i to je ono što ih čini sličnima. Naravno, možemo se sada našaliti i reći kako bi mogli biti pape da ne vole Boga. Na to možemo odgovoriti da su to postali jer se drže s Bogom i on ih je izabrao za tu službu. Međutim, pustimo mi ove umne vratolomije. Radije još malo razmišljajmo o njima.

Pape su, dakle, naši crkveni, katolički poglavari. Oni nas predstavljaju pred svima drugima i lijepo je uživati kad to dojmljivo čine. Znači, sami se trude biti što bliže Bogu i drugi im svojim molitvama u tome pomažu. Nije to ono: Bože izmolit ću to i to, a ti ćeš meni... Molitva nije trgovina, molitva je sredstvo koje nas polagano mijenja i onda odjedanput spoznamo da imamo što nam je trebalo. Zanimljivo!

NAJBOLJE JE...

Kad upeče zvizdan, kad se znoj stane cijediti s lica, kad... Zna-
te vi već kako je to dočim ti sunce zakuca na prozore, a i vra-
ta. Kuc-kuc... ja sam tu, a gdje si ti? Tko bi ga znao. Netko još uči
jer je pao na popravni ispit, netko se drugi odmara jer se trudio
tijekom godine, netko se ludira i pravi se da mu je svejedno. Ra-
zličiti su oblici, iako se sve svodi na jedno: što mislimo o sebi?
Malko sam se počeošao iza uha napisavši ovo, predmnijevam
baš kao i vi. Lako je o drugome misliti, ali o sebi ide malo teže.
Držimo da smo pametni, lijepi, zabavni i što se tu ima nešto
posebno razmišljati. Možda i jesmo, ali nije to ono najvažnije.
Dobrota je više na cijeni. S njom ćemo uspjeti u životu makar
imali stotinu nezgoda. Slažem se, malo su ovo poteške teme
za sunčana razdoblja, pa idemo mi o nečemu drugome. Vratimo
se odakle smo počeli.

Što bi bilo najbolje raditi u vremenu pred nama? Hladan sla-
doled tako bi dobrodošao. Mljac! Ne ćemo sada o igrama koje
obično idu uz to. Te možeš dobiti ovo, te možeš dobiti ono,
samo kupi sladoled... E, tu je upravo smicalica. Kupi pa poslije
neka bude što bude. Netko će valjda i dobiti to obećano, samo
otkuda znaš da ćeš to biti upravo ti. Bolje je do nečega doći na
drukčiji način, ako čovjeku treba. Razmislivši malo bolje, kudi-
kamo je pametnije novac potrošiti ne da bismo se igrali nego
da bismo drugoga obradovali. Znači, kupimo sladoled i svomu
prijatelju ili, još bolje, onomu tko ga ne može sebi priskrbiti.
Moramo znati da postoje i takvi. Nema svaka obitelj dovoljno

novca za priskrbiti si i slatke, ali u biti nepotrebne stvari. Puno je razloga za to i njih najbolje znaju odrasli koji se trebaju brinuti za one koji su mlađi, a onda će oni za mlađe od sebe i tako kotač života neprestano ide naprijed.

Stvarno sam se raspisao o sladoledu kao da nema pametnije stvari u životu. Nisam mislio toliko, ali mi palo na um da i sladoled može nečemu pametnomu poslužiti, a ne samo da ga polizemo i gotova priča. No, uvjet je, kako već naznačismo, da budemo nesebični. Zamislite kako je to lijepo. Toplo predvečerje, odmaramo se, u ruci nam sladoled i s nekim pričamo i zabavljamo se. Ma, milina jedna! Tada nam nije žao ni što smo morali učiti da bismo se sada odmarali. Tako je to u životu. Najprije nešto posadiš da bi kasnije brao plodove. Vidjeli ste to u vrtu. U proljeće sadnja, a poslije se sladimo onim što je urodilo. Naravno, to je samo kada je riječ o povrću, a kada je riječ o voću sve je duže, ali nije potrebno činiti svake godine. Uzgojiš voćku i onda brinući se o njoj bereš plodove. Istina je, djeca iz grada malo teže znaju što je vrt pa evo drukčije slike. Sve je to kao prijateljstvo. Da bi ga imao, moraš ga uzgajati, zalijevati. Ne vodom, nego riječima i ponašanjem. I na kraju nam bude lijepo uživati u njemu.

Odgovorismo li što je najbolje? Ja jesam, vi preispitajte sami sebe, ne mogu vam tu previše pomoći. Zapravo, već sam vam rekao što sam imao ili pomogao koliko mogu.

II.

PROGOVORI

Upeklo bilo ljetno sunce, čovjeku se nije mililo izići van. Međutim, on, Tomo, nije to opažao. Nosio je mobitel u ruci, zagledavao ga, pričao nešto na njega i nastavljao u svom svijetu. Bio mi je čudan. Nije se prije tako ponašao. Na kraju sam, zahvaljujući strpljivosti, sve shvatio. Htio se riješiti toga svoga staroga mobitela na taj način da u zamjenu dobije jedan drugi koji mu se više sviđa, a uz to i određen iznos novca. Zbog toga me upita za savjet što učiniti. Odmah sam mu rekao da ja na njegovu mjestu ne bih stupio u tu razmjenu. Ako ništa drugo, tu nešto logički ne odgovara. Dobivaš nečiji mobitel i još ti netko daje i novac za to, a on u zamjenu dobiva tvoj!? Kad je dobro pogledao tehničke karakteristike, shvatio je što sam mu govorio. Nije važno je li nešto šarenije i oku privlačnije, važno je kakvo je u sebi. Ako to primijenimo na sebe, onda možemo zaključiti da nije važno kako smo obučeni i što imamo, nego je važno kakvi smo zapravo. Naizgled tako jednostavno, ali nama se nekada ne da ići takvim putem. Lakše je nakinđuriti se nego učiti, raditi, pa i igrati se. Lijeni smo, i to ti je.

O ovim smo stvarima raspredali Skypeom. Vidio sam da je shvatio kad mi je poslao onu sličicu sa smiješkom. Naravno da se nitko ni na koga nije ljutio za čitavo ovo vrijeme. Ta mi smo samo razgovarali, nismo se svađali. On je imao povjerenje u mene da znam više od njega, a ja sam imao povjerenje u njega da će pravilno shvatiti ako mu lijepo objasnim. I upravo se tako dogodilo. Hvala Bogu i ništa drugo. Idemo dalje.

Moram priznati da me pomalo živciraju oni koji umjesto da razgovaraju i traže rješenje svojih pitanja, samo šute ili nešto mrmrljaju. Nekad mi dođe da im viknem da progovore. Bog nas je stvorio da međusobno razgovaramo i da se ne svađamo. Ipak, uvijek se brzo smirim. Tko zna zbog čega su oni takvi? Netko je rođen malo složeniji, netko ima neke poteškoće i dopusti sebi zatvoriti se u se. Zna i on sam da to nije dobro, ali si ne uspijeva pomoći. Zbog toga umjesto ljutnje ja radije pokušavam biti radostan i dobroćudan. Stariji bi rekli da mu pokušavam ne pristajati na muku. Nakon nekog vremena shvatim da sam imao pravo. Progovorio je, čak smo postali i prijatelji. Jeste li imali takvo iskustvo? Daj, pokušajte malo o svemu razmisliti. Recimo, kako vam je bilo na odmoru? Ludovali ste okolo ili ste se odmarali, stjecali nove prijatelje i nova iskustva? Ja za vas ne mogu odgovoriti, morate sami.

Uvijek mi je drago sjetiti se lijepih trenutaka i dobrih ljudi. Čak i onda kad je sve to završilo. Radili smo, pričali, odmarali se, jednostavno živjeli. U sve se uklopio i dobar okoliš. Imaš što vidjeti, poslije drugima prepričati. Samo treba otvoriti oči, uši i dušu. Znam da znate kako otvoriti ovo prvo dvoje, a ovo treće, dušu, sami odgovorite. Još jedan zadatak, nije težak, ali odlično dođe.

KRUGOVI BLIZINE

Današnji papa Franjo nekima je čudan. Umjesto da uživa u svome papinstvu, okruži se tjelohraniteljima, vozi u oklopljenim vozilima, on je sve pojednostavio i nastoji se približiti svakomu čovjeku. Čak zna i okrenuti nečiji telefonski broj i provesti s njim nekoliko minuta u ugodnu druženju. Naravno, nama to ne bi trebalo biti ništa posebno, ali nekima ovakvo ponašanje jednostavno ne stoji. Tako misle raznorazni koji su zbog svega postali oholi. Mnogi, pa ni ja, ne mislimo tako. Papa Franjo vlada se ovako jer je u sebi jednostavan i slobodan. Nije mu slava udarila u glavu, kako se to obično kaže. Jasno mu je da će jednoga dana odgovarati Bogu je li bio bliz svakom čovjeku, a ne je li visoko digao glavu i pravio se važan. To Bog ne drži nečim dobrim pa čovjek samo može biti kažnjen, nikako nagrađen. Zna to dobro naš Papa te ustrajno ide dalje.

Pokušavajući se približiti svakomu čovjeku, istodobno mu nastoji prenijeti kako bi se trebao ponašati. Ponajprije ljudi ne bi smjeli ratovati. Gledajući što se događa u Siriji, što se događa s kršćanima na tim stranama, pozvao je sve ljude na post i molitvu za mir, ne samo tamo nego u čitavu svijetu. I mnogi su se odazvali. Naravno, to ne znači da će smjesta prestati svi nesporazumi. To samo znači da smo svojim postupanjem natopili dobro, pomogli mu da raste u svijetu i da jednoga dana prevlada. Nešto slično kao u prirodi, recimo s cvijetom. Ako ga ne zalijevamo, ako se ne brinemo oko njega, ne će uspjeti rascvjetati se i obdariti nas svojom ljepotom. Zbog toga nijedna

molitva, nijedno dobro djelo nikada nije uzaludno. Ako se odmah nije dogodilo što smo očekivali, to samo znači da još treba čekati. Bog uslišava svaku molitvu, ali onako kako on misli da je najbolje, a ne kako mu mi naredimo.

Svoje poglede na život papa Franjo izražava i preko suvremenih tehničkih dostignuća. Kažu da osobito rado rabi Twitter i da već ima više od 9 milijuna prijatelja na njemu. To je kao dva puta Hrvatska i Herceg Bosna. Možete li zamisliti tolike ljude kako očekuju što ćete reći, odnosno napisati? Možda vi više volite Facebook jer tamo stavite i slike, šire se možete izraziti, a ovdje imaš određen broj slova i sve moraš sažeti prema tome. Ali, o ukusima ne ćemo. Različiti smo pa različito i razmišljamo. Važno je samo da sve ide u pravome smjeru.

Stvarno su krugovi blizine moćni ako im se ne bojimo prići, poput pape Franje. Meni to zaista tako izgleda. Recimo, podijelimo s nekim čokoladu i on primijeti da to nije zbog toga što nešto hoćemo od njega, nego zbog toga što volimo ljude. Mijenja se odmah i on i mi. Bog je to tako stvorio i zamislio da se međuljudski odnosi ne stvaraju na silu, nego polagano, blizinom. Zaista je mudar. Nama ljudima nešto takvo nikada ne bi palo na pamet. Mi bismo sve odjedanput. Pogriješno. Bog se smiješi i uči nas kako izbjeći takve pogriješke.

SLOVO PO SLOVO

Stigla jesen, stigle i kiše. Znete vi to već dobro, jer ne samo da ste se osladili jesenjim zrelim plodovima nego je počela ponovno i nastava. Stalo se znanje ulijevati u glave koje neprestano rastu i jednoga dana početak će pokazivati što su naučile. A dok se to ne dogodi, knjigu pred sebe i grij stolicu, tako se često kaže. Upravo vam zbog knjigâ i pišem ove retke. Bio sam jutros u jednoj tiskari i palo mi na pamet da malo o tome s vama porazgovaram. Recimo, znate li kako se prave knjige, pa i časopis koji čitate? Kako se piše domaći uradak, to dobro znate, ali knjiga, e, to je malo teže. Ide sve ovako. Pisac najprije sjedne, zaoštri olovku, pa... Šalim se, iako je istina tu negdje. Da bi se dobila dobra knjiga, onda onaj tko ju piše mora imati jasne misli u glavi. Nakon toga počne ih stavljati na papir ili ispisivati u računalo, svejedno. Kad je sve gotovo, u pomoć mu priskače lektor. To je onaj koji mu ispravlja pogreške, pazi da je sve napisano standardnim hrvatskim jezikom. Nije, naime, uvijek ono što govorimo kod kuće taj hrvatski standardni jezik. On je, pak, onakav kakav je jednom dogovoren i zbog toga predstavlja standard (hrvatski mjeru ili slično tomu) kako kasnije svi drugi trebaju govoriti da bi se uspjeli razumjeti. Samo zamislite da nema tih pravila, tko bi uspio razumjeti onoga drugoga? Nego, vratimo se mi knjizi. Nakon što lektor obavi svoj posao, onda to sve pogleda i korektor, drugi lektor koji pazi da onaj prvi nije što propustio. Tek nakon toga može se početi knjiga prelamati, ja bih rekao slagati. Dobivamo riječi, rečenice,

stranice, slike... Nekada se sve radilo ručno, danas to ide preko računala, jednostavnije i brže. Kad je sve gotovo, urađeno ide na strojeve i počinje tisak. Nakon toga dolazi na red rezanje otisnutoga, lijepljenje ili šivanje, pa... dajte, pročitajte negdje ili sami domislite što još slijedi, odnosno kako je knjiga konačno stigla u vaše ruke.

U svemu ovome mene najviše zanima slovo, ono obično malo slovo. Da njega nije, ne bi bilo ni knjige. Trebalo ga je strpljivo stavljati jedno do drugoga, da bismo se tako izrazili, i dogotovili knjigu, časopis, napisali domaći uradak... Događa se to i kada govorimo. Mi tada zapravo izbacujemo slova, ne vide se, samo ih čujemo. I zvuče lijepo ako lijepo govorimo, zvuče ružno ako... Nadam se da to nije slučaj s vama.

I tako, pričom o slovu vratismo se na početak. Hoće li ono biti ovakvo ili onakvo ovisi o nama samima. Na to utječe kako se ponašamo ili kako se želimo ponašati. Možemo se jedno vrijeme praviti da smo bolji nego što jesmo, no vrlo brzo drugi shvate da to nije istina. Tada se osramotimo, kao što se osramoti pisac koji se nije trudio oko ljepote svojih slova. Zbog toga je imao pravo jedan od njih koji je rekao da nije teško nešto napisati, nego je teško pod to se potpisati. Prevedeno, odgovornost za učinjeno nije nešto što možemo zanemariti. Da ne bi! Dok živimo, odgovorni smo i to je tako lijepo.

PRIČAJMO

Dok počinju padati jesenje magle, one malo gušće, obično prirede Dan knjige po školama. Lijepo je to. Učenici se sjete da knjiga nije samo da trebaš naučiti ovo ili ono iz nje, nego da je ona i dobar prijatelj. Čitaš ju, uživaš u pročitanoj, pamtiš to i nastojiš sprovesti u život. Ali uživaju i stariji. Jedni priređuju taj dan, drugi na njemu sudjeluju, treći zadovoljno promatraju ponavljajući uzrečicu kako na mlađima svijet ostaje.

Zacijelo sve ovo znate, valjda se kroz proteklo vrijeme događalo nešto slično i u vašoj školi. Zbog toga ću vam sada malo ispričati kako je to bilo gdje smo sudjelovali mi neki. Nije važno mjesto, nije važno ime škole, nisu važna ni naša imena, važne su samo te okolnosti. Došli smo, dakle, točno u podne. Iznad ulaznih vrata škole bilo je njezino ime, sjećanje na jednoga našega prijatelja pjesnika. A na samim vratima plakat s našim imenima. Uistinu ukusno napravljen. Jednostavan i lijep. Tako oraspoloženi udosmo unutra. Uvedoše nas u knjižnicu. Tamo sve puno djece. Na prvi pogled računao sam da ih sve ovo ne će previše zanimati, da ću ih morati više zabavljati nego što ću im govoriti. Na sreću, prevarih se. Sve su vodila djeca, pučkoškolci. Najprije su nas pozdravili, kao i ostale nazočne, nakon toga pobliže izložili naše životopise. Pročitaše i nešto od našega rada. Onda nas zamoliše da im nešto kažemo. Naravno da smo to učinili, ta zato smo i došli. Bez obzira na to što ponekada nismo znali govoriti jednostavno, strpljivo su nas slušali. Nastojali smo ispravljati taj naš nedostatak i biti netko od njih.

Jesmo li uspjeli, oni najbolje znaju. No, oni su uspjeli postati dio nas. Čitali su nam svoje radove. Bez bojazni, onako kako oni misle da je najbolje. Po svemu sudeći, moglo bi tu biti književnih talenata. Međutim, neka bude kako će biti. Mi smo ovaj dan uživali u druženju. Na kraju nam dadoše i nalivpero. Kao uspomenu. Nasmijasmo se od srca ne očekujući nešto takvo. Podrazumijeva se da smo zahvalili, kako bi dobivanje dara moglo proći bez toga.

Zaista je lijepo družiti se s ljudima. Uče nas o tome u školama, a Sveto pismo to odvajkada čini. Mi, Bog i drugi ljudi. Kad se uspostavi ta povezanost, nema toga što se ne može na svijetu napraviti. Uzalud sve poteškoće, jači smo. Na to nas najviše podsjeća blagdan Božića. Bog se rodio u ljudskoj sredini. Nije se sve dogodilo iznenada, nego su najprije ljudi o svemu saznawali preko proroka. Valjda ste čitali o tome u najljepšoj i najboljoj knjizi, Svetome pismu. Osim što taj dan i tih dana idemo na sv. misu i ispovijedamo se, ako smo već u toj dobi, mnogo se toga događa i u našim obiteljima. Možemo li sami istražiti što sve? Ja ću samo reći da se obitelji tada okupljaju, međusobno nastoje biti blizu, pričati. Ima, naime, nekada nesporazuma pa nije tako. Zbog toga bi tako bilo lijepo da je svaki dan Božić!

CRNA OVCA

Oni su baš genijalci. Navalili k'o mutavi. Crna ovca, a možda je i ovan, u onoj promidžbi za Tele 2 (mobilnu tvrtku) govori nešto s oltara. Nisam to htio gledati, odmah sam prebacio na drugi program, jer ne dopuštam da me vrijeđaju i da to trpim. Neki, čujem, zbog svega psuju. Besmisleno. Oni jesu napravili što su napravili, ali to ne znači da im moramo biti jednaki. Svatko će, ako ne odmah, a onda jednoga dana, odgovarati za svoje nedjela. A tu je i prekid korištenja njihovih usluga. Oni se toga najviše boje. Naš novac ode na drugu stranu kad ste takvi. Pa nastavite ako vam je volja.

Tako je to u životu. Uvijek ima onih koji »deru« u stranu. Ne samo tamo nekih, nego smo to i mi kada se ne vladamo kako treba. U životu, naime, moraju postojati pravila. Zamislite samo kakav bi bio nered da autobusi, vlakovi, zrakoplovi... idu kad ih je volja. Ili što bi bilo da nema pravila za tvrtke koje se bave mobilnom telefonijom! Jedne bi telefonski signal slale na jedan, druge na drugi način i više nitko nikoga ne bi mogao čuti, izuzev svoje male skupine. A to se onda nikomu ne bi isplatilo. Zbog toga se postavljaju pametna pravila da bi svima bilo dobro. Držimo ih se i sigurno idemo naprijed.

Naravno, ovako je u svim životnim područjima. Ljudi se dogovaraju da bi mogli jednostavno zajedno živjeti. Kad netko iz toga iskače, onda ga se često nazove »crnom ovcom« ili neka-ko slično. Ovce su, naime, obično bijele, ali se dogodi da neka bude i crna pa onda odudara svojom pojavom iz stada. Odatle

ova izrjeka. Narod ju je skovao iz svoga svakodnevnoga iskustva. Ima i jedna druga izrjeka koja kaže da je u naroda pamet. Ona nas upozorava da ne znamo sve, nego da ima i drugih koji nešto znaju. I kad se sve to zajedno složi, onda nastane nešto vrijedno i veliko.

Nema nam druge nego neprestano učiti, jednako iz knjiga kao i iz života oko nas. Zanimljivo je, recimo, slušati o prijašnjem načinu življenja. Televizije ili nije bilo ili se tek počela pojavljivati. Radiouređaja je možda bilo. Podrazumijeva se da nije bilo ni interneta ni stotinu ovih sadašnjih uređaja. Vani snijeg i zima. Na štednjaku, ponekada još na ognjištu, nešto se kuhalo. Večernja je molitva već bila izmoljena. Susjedi bi se skupili i počelo bi pripovijedanje. Pred očima djece, ali i starijih, redali su se ljudi i događaji. Uglavnom se mirno slušalo onoga koji priča. Tek bi ponetko od starijih prigovorio ako bi netko pokušao izmišljati u svojoj priči. Ostajalo se tako u zajedništvu, ponekada do duboko u noć, ovisno od toga kamo sutra treba poći. U duši se osjećao mir. Sad se sve promijenilo. I neka je, život ide naprijed. No, bitne stvari uvijek moraju ostati iste.

Počeh sve ovo s ovima iz telefonije. Jednako se treba odnositi i prema svima drugima koji nisu u redu. Imamo pravo na svoj mir i na svoje dostojanstvo, to su temeljna ljudska prava, ono što je Bog stavio u srce svakoga od nas.

GLEDAJ, MAMA, BEZ RUKU!

Jeste li čuli onu šalu o Damiru (nazvat ćemo ga tako da se netko ne uvrijedi)? Htio se pohvaliti prijatelju pa ga je pozvao da vidi kako vozi bicikl samo s jednom rukom. Nakon toga hvalio mu se da može voziti bez obiju ruku. Na kraju je rekao da je red na vožnju bez zubâ. Tako je to kad se previše hvalimo. Ali što se dogodi kada u životu zaista nemamo ruku? Ovih dana saznao sam za jednu takvu osobu. Zove se Jessica Cox. Pogađate da je iz Amerike, one Amerike koja nam zna prikazivati loše stvari u svojim filmovima. Dotična se rodila bez obiju ruku. Dugo sam zurio u nju kao djevojčicu. Potpuno kao i druge, ali bez ruku. Zurila je i ona u samu sebe. Daljnje štivo kaže da u početku nije mogla shvatiti kako nije potpuno kao druga djeca. I onda je zaželjela biti takvom. Umjesto ruku počela se služiti nogama. U početku su je čudno gledali, poslije su se navikli na nju, baš kao i ja dok sam saznavao o njoj čitajući članak koji mi je poslao dobar prijatelj.

Zacijelo nije naodmet upitati se kako su se to ljudi na nju takvu navikli? Ona je očito bila odlučujuća. Umjesto da se tuži, neprestano plače, napada roditelje, odlučila je boriti se. I to je preokrenulo stanje u njoj i u drugima. Svi su se oslobodili svoje zatvorenosti i zajedno pošli kroz život? Malo filozofiram? Ma, nisam, nije to tako teško. Kad ne postupaš ispravno, ti se zatvaraš u samoga sebe. A to nije dobro. Tada nam jednostavno ništa ne ide kako Bog zapovijeda. Naprotiv, kad činimo dobro, mi se otvaramo pa nam i teške stvari, nekada naizgled nemo-

guće, idu u pravome smjeru. Eh, sad je nešto jasnije, čini mi se kao da mi kažete. Prihvaćam to. Nisam htio pred vama ispasti prepametan, samo sam htio s vama podijeliti nešto dobro i dragocjeno. Ovo što Jessica čini zaista je tako.

Kaže spomenuti članak da je naučila pisati nogama, kada je odrasla, naučila je voziti auto, uljepšavati si lice (kako to već žene čine), stavljati leće u oči... i naučila voziti zrakoplov. Prva je žena kojoj je to uspjelo bez ruku. Tako je jedanput svojim zrakoplovom vukla natpis: »Gledaj, mama, bez ruku!« Divili su joj se. Uživala je u tome ne misleći pritom da je drukčija od ostalih. Prštala je od radosti dokazujući da je moguće svladati sve prepreke kada hoćemo. Ne poput Supermana ili kojekakva čudna lika. Jessica je obična djevojka, jedino s velikom dobrotom u svome srcu. I to je to.

Nije sve zadržala samo za sebe. Da jest, ne bih ja saznao za nju i sada vam ovo pričao. Nastupa po svijetu i svjedoči kako je uspjela u životu unatoč tako teškom tjelesnom nedostatku. Slušaju je, malo je reći, pažljivo. Svatko, naime, nosi nekakav nedostatak i htio bi unatoč njemu živjeti. Ne mora se on čak ni vidjeti, može biti duboko u nutrini. Mudrost je ne dati da te slomi. Hvala ti, Jessica, i svi slični!

KAD KRENE NAOPAKO

Mislili mi neki dan prenositi nešto uživo preko interneta. Nije sad važno što, važno je ono što vam želim priopćiti. Dakle, nije nam to išlo od ruke. Uredno smo najavili pružatelju internetskih usluga da nam kroz to vrijeme podigne brzinu, uredno su to oni napravili, ali ništa. Očekivani je ishod izostao. Izgubili smo dan vremena rješavajući tu zagonetku. I konačno smo ju riješili. Trebalo je samo iskopčati dvije žice iz našeg uređaja. Odvodile su nam, naime, signal na krivu stranu. Nije tehnika kriva. Mi smo krivi. Trebali smo biti iskusniji i to predvidjeti. Sada smo zapamtili za dogodine, ali ovaj je put bilo tako. Naravno da sam sve odmah povezao sa životom. Inače, ono što mi se događa doživljavam na taj način. Što mi to želi poručiti? Ma ništa drugo nego postupati ispravno. Kad radim nešto kako ne treba, onda sam uključio u svoj život one dvije nepotrebne žice. Odvode ga u krivome smjeru. I nema druge nego ih isključiti. Recimo, nešto mi se sviđa, nigdje nikoga nema i prava je prilika to otuđiti. Nije baš tako. Bog sve vidi, a vidimo i mi. Sjećamo se da smo dotično učinili i onda se ili pokajemo ili nastavimo. Srednjega puta nema.

Zacijelo su krive žice uključili oni što su kroz proteklo vrijeme pravili neredu po BiH, Herceg Bosni. Sjećamo se, gorjele su zgrade. Stavili kapuljače na lice da ih se ne prepozna i onda stali uzvikivati da su nezadovoljni, ne znam čime sve ne. Ako misle da su u pravu, zbog čega to ne učine pod punim imenom i prezimenom? Očito je da nisu u pravu. Međutim, dade im se

paliti. Potpuno glupo! Sve netko mora platiti. U ovom slučaju plaćaju svi građani jer one zapaljene zgrade nisu nečije osobno vlasništvo. Sukladno tomu plaćaju i oni koji su ih palili, ako su zaposleni. Znamo, država od zaposlenih uzima porez da bi mogla djelovati. I što sad? Nešto je krenulo naopako i potrebno je mnogo napora da se vrati u kolotečinu. Imali ste iskustvo s tim, recimo, na igralištu. Zbog nečega ste ljuti (ili vas je netko nagovorio) i vi onda nasrnete na protivnika. Na kraju dođu veći, oni koji su jači, i sve to zaustave. A vi i sutra, i preksutra, i kroz sljedeće godine opet idete zajedno u školu, možda i kući. Na kraju shvatite da je sve trebalo riješiti drukčije. Ne smijemo nikada sebi dopustiti da okolnosti nama zavladaju, mi moramo vladati njima. Prije nego što nešto učinimo, razmislimo hladne glave i teško da ćemo pogriješiti. Isus nas je tomu uvijek učio, a uče nas i neki drugi. Kad smo zajedno, uvijek smo jači.

Dok sam o svemu razmišljao i ispisivao ove retke, sjetih se da je sve najbolje usporediti s virusom. On se može uvaliti u naše tijelo, posebno sada zimi, ili u naše računalo ako ne pazimo kojem sadržaju pristupamo. I nema nam druge nego ga istjerati ma gdje da se uvalio. Jeste li razmišljali na taj način? Možda i niste, razmišljat ćete kad se dogodi. Samo, uvijek je bolje prije nego poslije.

FOTOGRAFIJE

Smrznuo sam se. Trebao sam poći jednoj baki u selo, međutim fotografijâ koje mi je ona dala nema nigdje. A izričito sam joj bio rekao da ću sve dobro čuvati, da se ona nema za što brinuti. Zaista joj nisam mislio slagati, samo sada mi je to slaba utjeha. Fotografije treba pronaći. Sve sam prevrnuo. Gledao i u smeće koje sam namjeravao uskoro baciti. Možda su tamo. Ništa. Jednostavno ih nestalo. Odogodio sam posjet dok ne vidim što ću. Stao sam smišljati raznorazne inačice isprike dok naposljetku nisam odlučio da ću iskreno reći da sam ih negdje zametnuo. Nema gdje drugdje, nego u uredu gdje radim, ali daj ih ti naći. Javio sam baki da ću doći, sad je takvo stanje.

Priznajem, pomolio sam se i Bogu da mi u svemu pomogne. Međutim, ništa se posebno nije događalo. Još jedna neuslišana molitva, tako sam mislio. I onda mi tih dana zbog nečega zatrebalo Sveto pismo. Obično ga, naime, čitam na onom svom pametnom telefonu pa ovo papirnato ne diram. Čim sam ga otvorio, razlila mi se sreća po licu. Fotografije su bile tamo. Dok sam razgovarao s bakom, Sveto mi je pismo bilo u torbi pa sam onda u njega stavio dotične fotografije da ih ne bih oštetio te ih nakon preslikavanja zdrave vratio. Ma, kako su bile lijepe, ma kako je bilo lijepo Sveto pismo, ma... Ljepota jedna. Istina, malo sam se i posramio. Bog je uslišao moje molitve, samo na svoj način. A ja mislio... Baš sam buzdo. Sjetio sam se i da me je često salijetala misao da od svega nema ništa. Očito, zlo me je htjelo prevariti jer je vidjelo da sam u poteškoćama. Hvala Bogu da sam ustrajao i da se sve dobro svršilo.

Uistinu bi bilo šteta da ne pronađoh one fotografije. Govorile su, naime, o prošlosti. Ne riječima, podrazumijeva se, nego onim što su predstavljale. Vidi se tamo određeni događaj, određeni ljudi, određena nošnja na njima, određeni predmeti u sobi... Tako se na temelju toga mogla stvoriti čitava priča. Još kad je baka počela objašnjavati pojedinosti, priča nije imala kraja. Svi smo bili obogaćeni zahvaljujući tim fotografijama i bakinu svježemu pamćenju.

U »priči« je sadržana važnost i svih slika po našim zidovima. Zar ne, kad pogledamo poster koji smo negdje nabavili odmah znamo što predstavlja. Ili još bolje, kada pogledamo Isusovu sliku ili sliku svetaca na zidu, puno nam je toga jasnije. Te nam slike govore da trebamo biti dobri, da ne smijemo uzalud trošiti svoje vrijeme, da... puno toga. Ipak, čini mi se da je najvažnija poruka svih tih religioznih slika da nas Bog voli. Kad nam je teško, kad nešto izgubimo kao što sam ja ono bio izgubio, pa i kad nam je dobro, znamo da je uvijek netko uz nas. Pomoći će nam i posavjetovati nas na pravi način. Nema to veze s kojekakvim posterima. Oni koji su na njima mogu nas naučiti onomu što znaju, s tim da dođemo do njih, a Bog nas uči cjelokupnosti i uvijek je s nama. Zbog toga neprestano treba polaziti od povezanosti s Bogom. Sve ostalo doći će poslije.

JUNAK

Nema toga tko je bez poteškoćâ u životu. Svejedno je koliko mu je godina. Zato nije pametno ni kad mlađi starijima ni kad stariji mlađima kažu: – A što ti znaš?! Zna, kako ne zna, puno toga za svoj uzrast. Jedino to nije slučaj ako je lijen i neodgovoran. Tada zaista ništa ne zna.

Nego, kako uspjeti prebroditi te životne poteškoće? Malo nezgodno pitanje. Čini mi se da nije teško na njega odgovoriti ako hoćemo. Kako zapravo, to svatko od nas ponajbolje zna. Ne može se, naime, nitko zavući drugomu pod kožu i onda odgovoriti umjesto njega. On to sam mora učiniti, takve su zakonitosti života. U stvari, to je životna škola i znamo da je svatko ponaosob mora svladati, iako zajedno idemo u nju. Jedino se sve ne bi smjelo riješiti silom. A upravo se to zna događati. Umislimo si da imamo pravo, ili zaista imamo, i onda na svakoga onoga tko to ne priznaje nasrnemo šakom. I eto veselja. Istina, nekada i ustuknemo jer nam se učini da je onaj drugi jači, ali to dobro zapamtimo i onda prvom prilikom... Ma, zaista se nema smisla tako vladati. Onaj tko nije nasilan, uvijek na kraju pobjeđuje, bez obzira na to što možda trenutno izgleda drukčije. Da je nasilje dobro, Bog bi ga zacijelo koristio i ne bismo sada o njemu govorili kao o grijehu. Umjesto toga i Bog nas i društvo oko nas, ako je u redu, pozivaju na razgovor i strpljivost. Tako se sve može riješiti. Nema ništa ljepše nego s drugim ljudima oko sebe biti prijatelj i u isto vrijeme rješavati sve svoje životne zavrzlake.

Pada mi sve ovo na pamet dok se spremam čitati jedan roman o našoj prošlosti. U medijima sam pronašao da nastoji na pravi način prikazivati naše junake. Kroz povijest smo ih zaista dosta imali, a imamo ih i danas. Neki su doživjeli duboku starost i zasluženu pozornost, drugi su skončali u tamnici ili ubijeni na neki drugi način. To ne znači da nisu bili junaci, to znači samo da su trpjeli do kraja i zbog toga su u očima ljudi postali još veći junaci nego što su bili. Hoćete da vam neke spomenem? Recimo, prije su to bili Zrinski i Frankopani koje su ubili oni koji su nama tada vladali, Austro-Ugarska Monarhija. Ili kardinal Alojzije Stepinac. Njega su trovali i tako ga ubili jugokomunisti. Sada je u tamnici Dario Kordić. Nadajmo se da će živ iz nje izići. Njih je junacima, dakle, učinilo njihovo držanje. Bili su nevini, ništa im nisu dokazali, ali su ih nastojali pobijediti zbog nekih svojih razloga. I nisu uspjeli, jer oni su, zamislite, znali ljubiti, nisu mrzili, nisu se osvećivali, nisu... Vrijedi o svemu ovome razmisliti dok se spremamo postati nešto u životu ili to ostati.

Ne bi bilo zgorega još razmisliti tko je junak u našoj malojoj sredini. Jesmo li to možda mi sami? Zašto ne, uvijek se može biti junakom. Ne treba za to pobijediti nekog velikog neprijatelja, treba samo pobijediti one naizgled sitne male prepreke na našem putu. Koje, pogledajmo malo oko sebe.

U VREMENU I PROSTORU

Kažu da se po rukopisu može prepoznati narav neke osobe. Znači, ako nam je rukopis lijep i naša je nutrina u redu, ako nam je rukopis loš... Ne znam, možda je sve to tako, a možda i nije. Vidio sam dobrih ljudi i s lošim rukopisom, i obratno. Meni se više čini da je nekome Bog dao veći, a nekome manji osjet za prenijeti na papir ono što vidimo oko sebe. Jer slova, čini mi se, nisu ništa drugo nego što su i ostale stvari oko nas. Pa nas tako ima dobrih, a i skroz loših koji pišemo, a i slikamo. Nije da se ne trudimo, samo jednostavno ne ide. Međutim, dao nam je Bog i drugih darova. Svaki čovjek razvija u sebi to darovano. Nije važno koliko je veliko, važno je da se on trudi razviti baš to, ne nešto što uopće nema, i uspjeh je zacijelo tu. Zemlja je samo, naime, prolazna, jednoga ćemo dana doći svomu Bogu i onda će nas on pitati što smo učinili s njegovim darovima. Ako smo ih zanemarivali...

Razmišljam o svemu ovome dok nazočim otvaranju jedne izložbe slika i predstavljanju jedne knjige. Stavili ih zajedno i čini mi se da nisu pogriješili. Gledam slike. Slavonska ravnica razlila se poput mora. Nema hercegovačkih, dalmatinskih, bosanskih, zagorskih... brda. Samo pusta ravnica. A onda na pojedinim slikama još magla. Poput mlijeka, onoga našeg jutarnjeg, dok smo još sneni. I u sredini slike nerijetko đeram, stari isluženi plug, salaš, usamljeno stablo ili nekoliko njih. Čovjeka obuzme sjeta. Prohujala su neka vremena, život ide dalje. Danas nije kao što je bilo jučer, sutra ne će biti kao što je danas. Ima li tu

nečega lošega? Po meni nema. Zapravo, upravo je zbog toga sve tako zanimljivo. Poput neke naše omiljene igre. Stalno se nešto događa i naš je duh živ. Hoćemo pobijediti, hoćemo saznati nešto novo, hoćemo izići na kraj sa svim zadatcima koji se postavljaju pred nas. Drage su mi, dakle, ove slike. Razmišljam kada sam zadnji put bio u našoj Slavoniji. Nema što, morat ću je opet posjetiti.

Ni knjiga nije zaostajala za slikama. Sabrali su u nju pregršt pjesama desetak slavonskih pjesnika. I one odišu tim krajem, ali odišu i svim našim hrvatskim krajevima. Njima je jasno tko smo i što smo, odnosno da treba ljubiti svoj narod. Kad si to sposoban, sposoban si i voljeti sve druge narode na svijetu. Jednostavno je to, poput ljubavi prema roditeljima. Ne voliš li njih, zar misliš da si sposoban voljeti nečije tuđe? Ma daj, ne-mojmo se šaliti.

Ne zaboravljam ni one koji su pjevali, kakvi. Zbor iz mjesne pučke škole. Uživali smo ih slušati. Cvrkuću kao ptice dok ih grije žarko Sunce, ljeti negdje na moru ili u planini, zapravo svugdje tamo gdje dopustimo sebi oslušivati glasove u blizini. Okoliš u kojem živimo je bogat. Trebamo samo otvoriti oči. A mi ih ponekada tako teško otvaramo. Mislimo da ne možemo bez ovoga i onoga te dok to riješimo, oči su nam zatvorene i život projuri mimo nas. Čujem kako neki među vama šapću, posebno Đuro, da to nema smisla. Shvatit će on to jednoga dan, ja vam kažem.

III.

NAĆULIO PAJDO UŠI

Čvrčci su ponovno pjevali toga dana. Prošlo tmurno kišno vrijeme i oni se pojavili. Uživao sam. Njihovo je doba i gluho je bez njih.

Iz sanjarenja me trznu prijatelj Čićko. »Imam poteškoća«, reče. »Kakve sad poteškoće«, pomislih. »Pusti me da se odmaram.« Ali, nije pošteno da se tako odnosim prema njemu. Stoga sam bio spreman slušati.

»Prate me.«

Začudio sam se. Tko će njega pratiti? Dobar čovjek, ne miješa se ni u što, radi svoj posao i život ide dalje. Pokušao sam ga razuvjeriti, ali uzalud. Reče da mu mobitel nekad zna zvučati kao prazno vjedro. On govori, a ono odjekuje li odjekuje. Sam sebe čuje. Na kraju se i ja počeh prisjećati sličnih iskustava. Stvarno, možda su... Odmahnuo sam rukom. Ako se tamo nekome sluša što ja pričam, neka sluša. Niti radim što loše, niti nešto skrivam. Pa izvolite.

Ipak, kad čovjek razmisli, nije to sve tako jednostavno kako ja ovdje prikazujem. Ako je vlast dobra, onda ne bi trebalo biti nesporazuma. Međutim, ide li krivim putem, jao si ga njezinim podložnicima. Znaju to i te kako svi oni koji su živjeli u tzv. jugoslavenska vremena. Uvijek te netko prati, radio što radio. Bilo je i smiješnih događaja. Jedanput u našem selu susjedi pričali nešto protiv tadašnjega društvenoga uređenja, podrazumijeva se komunističkoga. Odjedanput po zvukovima koji su dolazili izvana opaziše da ih netko sluša. A bila je već pala noć, jer

su jedino tada imali nešto vremena i mislili da ih nitko ne će smetati u razgovoru. Što učiniti? Dosjetili su se. Nalili su nešto tople vode u posudu, jedno je od njih izišlo van i kao slučajno pljusnulo vodu onamo odakle su pretpostavljali da su se čuli zvukovi. Začuše pritajeni jauk i orenje kamenja. A oni na to dobaciše: »Pis, mačketino!« Pravili su se da nisu shvatili što se dogodilo, a u sebi su se smijali. Neka mu bude kad nije čovjek, kad ne gleda samo svoja posla i ništa više. Ujutro su otišli popraviti suhozid oko kuće, ali im nije bilo žao. Upamtit će, pajdo, kad je druge prisluškiavao.

Možemo sada razglabati o tome je li ga trebalo potjerati tako ili nekako drukčije. Međutim, ono što je važno jest shvatiti da je dobro ponašanje u društvu stvar koja se nikada ne smije izgubiti iz vida. Dotični ne samo da je bio previše radoznao, nego je za sve dobivao i novac. Ružno je to. Netko ti plati i ti onda njemu izdaješ druge. Ma daj! Nešto o nekome možemo prenijeti kamo treba samo tada kada dotični želi napraviti neko zlo koje će pogoditi i druge. Tada smo to, dapače, dužni učiniti.

Što ću, nakon svega nastavio sam uživati u pjesmi cvrčaka. Nestat će ih pojavkom jeseni, o zimi da ne govorim. A sljedeće je ljeto ipak daleko. Narodna bi mudrost rekla: Sve u svoje vrijeme. Zacijelo je u pravu.

REĆI I OSTATI ŽIV

I mao sam zaista zanimljivo iskustvo prošlih dana. Možda se i vama dogodilo nešto slično. Da ne okolišam, reći ću vam točno. Napisao sam članak u kojem sam se dotaknuo različitih događaja iz naše sredine. Onako kako zaista mislim, ne onako kako mi se čini da bi oni htjeli da ja pišem. I što se dogodi? Napali me kao vola u kupusu. Nitko ništa ne pita, a tuku li tuku. Čudio sam se odakle im takve misli u glavi. Pa sam još jedanput pročitao ono što sam napisao, jednostavno nisam vjerovao samomu sebi. Istina je, nema tamo onoga o čemu oni uporno lupetaju. Što je onda po srijedi? Učinilo im se izgleda da sam se približio onomu o čemu oni ne bi željeli da se bilo kada govori. Neka se govori o slici kakvu oni stvaraju, a prava pozadina neka ostane skrivena. Ali, tako ne ide. Želiš li biti pošten prema onima koji čitaju, moraš se dotaknuti i pozadine. Nema laganja. I tako ja dobih po leđima, barem su oni tako mislili u početku. U sve su se, naime, umiješali i oni koji nisu njihova mišljenja. Na kraju je ispalo da im se poduzeto vratilo poput bumeranga, puklo ih posred čela. Malo sam se tome nasmijao, kao i čitavoj toj gunguli. Ma, ljudi moji, ako ste drukčijeg mišljenja od nekoga, nemojte govoriti da su mu uši ovakve i onakve, nego da ima ili nema pravo u ovome i ovome zbog toga i toga. Činjenice se traže, ne dojmovi.

Prekinuo bih ovdje mrvicu jer su mi na um pale dvije djevojčice koje su prodavale školjkice, rogače, kestenje i slično. Bilo je to dok sam se nalazio na kratkom odmoru u jednom

dalmatinskom mjestu. Odmah ću reći da nisam ništa kupio, ali im jesam dao nešto kuna. Razlog? Svidjele su mi se zbog svoje poduzetnosti. Pošle u školu, trebaju kune za školski pribor, za autobus, za nešto prigristi... i one se dale na posao. Vidjele da se turisti okolo motaju pa što ne bi iskušale svoju namisao? Pokazale su mi da su nešto zaradile. I, da, naravno, uljudno mi zahvalile za ono što sam im dao. Nedugo zatim vidio sam ih kako žure prema autobusu. Nismo se poznavali, ali smo ostali prijatelji ne zbog tih nekoliko kuna, nego i zbog njihovog i mog uljudnog ponašanja.

A sada se idemo vratiti na početak ovoga teksta. Jesmo li ostali ono što smo bili prije? Glede mene, mislim da jesam, glede njih mislim da nisu. Unijeli su u sve previše neopravdanih osjećaja, tako da je tu onda teško zadržati prijašnju razinu. Šteta. Ako su zaista za slobodu i ljudska prava, zbog čega mi, i zbog čega nam, ne dopuste imati i drukčije mišljenje? Pitali su ih to i drugi pa su na sve ostali nijemi. A tako se ne gradi, bolji, ljepši svijet.

Ja o svojim poteškoćama i ne upitah vas za vaše. Počela škola, počela jesen, idu li stvari kako treba? Mene iskustvo uči da će ići ako ne skrećemo s pravoga puta, a vjerujem da će i vama vaše reći nešto slično. Neka nam je, dakle, svima ugodno ovo vrijeme unatoč svim poteškoćama.

ZRNO PO ZRNO

Sjećamo li se one narodne izrjeke: Zrno po zrno pogača, kamen po...? Ne želim je dovršiti, ostavljam to vama. Niste vi meni bez veze, već vi dosta toga znate. A ako ne znate, onda ćete lijepo upitati starije i poteškoća će biti riješena. Važno mi je samo bilo ono: zrno po zrno. Podsjeća me to na krunicu, bez obzira na to što je i pogača dobra. Krunica je ipak bolja. Ona nahrani čovjeka u njegovu duhu i on je tada jak. Zaista je to čudno. Naizgled ništa opipljivo nisi unio u sebe, a osjećaš se preporođeno. Slično onomu kao kad se za nešto odlučimo. Odjedanput tada primijetimo da nam je puno lakše to postići nego prije te odluke. S nama ljudima je tako. Bog je htio da djelujemo ovim načinom i gotovo. Pitat ćemo ga jedanput kada dođemo k njemu, ali sada je još prerano. Najprije trebamo svladati svoj hod na ovoj zemlji, da bismo onda sigurno koračali nebeskim dolinama.

Oдох ja u širinu. Baka Kata, koja je bila slijepa, rekla bi mi da skratim. Uvijek me učila da se treba držati bitnoga inače se čovjek izgubi. Nekada sam ju shvaćao, nekada nisam, ali sam zapamtio njezinu dobrotu. Bilo je i to puno od mene jer sam bio nestašan. Mislim, vani je tako izgledalo. U sebi sam bio drukčiji. Molio sam Boga da mi pomogne svladati poteškoće koje su mi ponekada izgledale tako velike. Sjećam se zaista toga, kao da je jučer bilo, dok ovo pišem. Sam sebi rekoh, zbog čega opet ne bi pomoglo.

Riječ je o sljedećem. Puno je nemira u svijetu. Vjerujem da ste to vidjeli u medijima. Papa, kao vrhovni poglavar Crkve,

stalno upozorava da nered treba prestati, ali njima se ne da. Čini im se da borbom mogu sve riješiti. Ne mogu. Barem bi kršćani trebali znati takve stvari. Ali i njima se nekada pomuti pamet pa se uhvate u to kolo. I onda nekima pade na um pozvati djecu da ona mole krunicu, zrno po zrno, na nakanu pomirenja među ljudima. Vidi ti njih! Baš su dosjetljivi! Stariji zakazali i u pomoć neka priskoče djeca. Meni se čini da nisu pogriješili. Djeca su sposobna i to, kao i puno toga drugoga. Samo treba u njih vjerovati. Ja, evo, vjerujem, ne stidim se to priznati. Istina neki kažu: pusti djecu. Ne treba im vjerovati, možda treba pustiti njih, možda se boje svojih djela pa onda na druge svaljuju svoje krivice. Što vi mislite o tome? Nema smisla da samo ja govorim, guknite nešto i vi. Tako je dobro i lijepo izmjenjivati iskustva. Uče vas to u školi, na vjeronauku, nekada čak i u medijima, iako njima nije uvijek vjerovati. Znate zbog čega? Ima ih takvih koji zastupaju neke krive misli, iako su uvjereni da su i te kako te misli ispravne. Drugi opet samo nastoje zaraditi i baš ih briga o čemu nekome pričaju. Naravno da to ne može tako. Hoćemo istinu i gotovo.

Raspisah se ja, a treba završiti. Tako je to kad se dohvatimo dobre teme. Čini ti se da ništa nisi rekao, a vrijeme leti. Hvala vam što smo bili zajedno.

POKRIVALO

Jeste li vidjeli vi njih? Kineze. Smislili kišobran na zrak. Upravo tako, nemojte se smijati. Sve sliči na baterijsku svjetiljku, samo malo dužu. Ona kruška na vrhu, nazovimo ju tako, odašilje zrake i oko čovjeka se stvara zračni štit. Stojiš nasred kiše, gledaš u plavo nebo... (da ne bi, kad kiša pada, nebo je tmurno) i uživaš. Ako je kišobran veći, veća je i baterija te sve traje duže. Ma ljepota jedna! Kako su se Kinezi toga dosjetili! Nije ni čudno, razmišljali kako si osigurati život i dosjetili se. Em uživaju, em od toga imaju novčanu korist. Pametno i gotovo.

Nemam pojma kad će ti kišobrani dospjeti do nas. Zapravo, tek kreću u proizvodnju pa dok... Zamislite, gdje je Kina, a gdje smo mi. Međutim, imadnemo li dovoljno novca, stvorit će se odnekud i takvi kišobrani. Ljudi neprestano trguju i ako ima potražnje, bit će i proizvoda. Valjda će se u međuvremenu popraviti i naše imovno stanje. Mnogi nemaju posla, ne zarađuju pa je kupovina u poteškoćama. Ne znači to da su sami krivi, jednostavno je tako i gotovo. Stvari u životu ponekad idu drukčije nego što bismo htjeli. Zbog toga se borimo i nakon nekog vremena ponovno zasja sunce.

Kad smo već kod borbe, zar vam ovaj kišobran, ovo pokrivalo, ne izgleda kao nešto što nosimo u svome srcu? Sve se to ne vidi, ne može se opipati, ali se i te kako osjeti. Uzmimo za primjer kad nekomu pomognemo. Meni to izgleda kao onaj vidljiv dio ovog novog kišobrana. Kad se pokrene, pokrenu se i zrake koje ne vidimo, ali su tu. Tako se i preko pomoći nekomu u nas

ulijevaju zrake dobrote. I onda nas štite od lošega oko nas. A mi za to vrijeme uživamo u prijateljstvu s onim tko nam je pomogao. Ne treba tu biti Kinez, sasvim je svejedno koje smo boje kože i koje nacije. Jeste li shvatili? Ako ste malo prespavali ovo objašnjenje, pročitajte još jedanput.

U Isusovo vrijeme nije bilo ni onih naših običnih kišobrana, kamoli ovakvih. Ako se svega dobro sjećam, oni su imali kabanice. Nabaciš ju na sebe i to je to. U isto te vrijeme i grije i štiti od kiše. Tako praktično. Valjda je i Isus imao nešto takvo dok je bio mali. Istina, rodio se u štali, jer su Marija i Josip išli u Betlehem na popis pučanstva, ali da se rodio i u Nazaretu ne bi mu bilo nešto posebno drukčije. Njegovi su živjeli prilično siromašno i nisu imali novca za razbacivanje. Isusu to nikada nije bilo krivo. Učio je ljude da se sreća, bogatstvo, prijateljstvo ne nalaze u novcu ili nekim predmetima, nego u čovjekovoj duši. Ona ga potpuno pokriva i čuva, samo ako joj to dopusti.

Lijepo je zaista razmišljati o Isusovu djetinjstvu. Sve je bilo tako jednostavno i tako lijepo. Danas sve izgleda nekako drukčije. Kljukaju nas ovim i onim proizvodima, ovim i onim pričama, a nama je samo do toga da nam je dobro pa makar nešto i ne imali. Nadam se da i vi mislite tako.

MIKROFONKO

Što reći nekome kad se odmara? Ne mora dići noge u zrak, kako se to obično kaže, može i razgovarati s drugima, može nešto čitati, može nekoga posjetiti, ma može tisuću stvari. Važno je da to želi, i gotovo. E, pa sad, stvarno ne znam što reći. Možda malo govora o sebi. Recimo ovako. Dojadilo mi više da me neprestano pitaju kako mi je ime. Nije da se ja toga stidim, nego sam htio da sve nas uključim u ovu našu priču o međusobnu druženju i razgovoru. Jednom sam, ne sjećam se više kada, a ne da mi se provjeravati, rekao da sam ja javno mnijenje. Nastojim govoriti o onome što je tu oko nas, što nam se čini da svi misle, a nitko ne zna tko je to započeo, da ne kažem propisao. Ali oni hoće ime. Kad hoće, evo ga: Mikrofonko! Jednostavno i razumljivo. Drag mi je mikrofon, odnosno govor. Odatle i ono cvrk-cvrk u nazivu pod kojim se pojavljuju sve ove priče, crtice ili što već jesu.

A sve je započelo kako obično stvari počinju, naizgled neprijetno. Pročitao sam negdje o onim mikrofonima s frekvencijom. Postaviš ga na određenu frekvenciju, rekneš drugomu, ili to sam učiniš, da istu postavi na radiouređaju i možeš govoriti. Osjećaš se kao pravi radijski govornik. Dobro, ja sam to tada već bio, petljao sam nešto oko radiopostaje, imao svoju emisiju, ali me ovo počelo zanimati. Prilikom raznoraznih skupova, prilikom pokazivanja nekome određenih znamenitosti jednostavno im podijeliš male radiouređaje, uzmeš mikrofon u ruke i ne moraš se derati. Ti smireno govoriš, a svi oni čuju. Ljepota

jedna. No, da vas ne zamaram time. Vama su vjerojatno pale na um neke druge zamisli. Kao šala s ukućanima. Upadneš im u frekvenciju i vodiš svoj program. Počneš ih pozdravljati, prozivati, a njima nikako nije jasno što se to događa, naravno ako već prije nisu za sve čuli. Takva je tehnika. Puno se toga može s njom, samo ju treba znati i htjeti rabiti.

Opet mi se javio lvek iz susjedstva. Ide u školu, nema baš puno novca, a svidjele mu se neke slušalice. Htio bi da mu ih pomognem nabaviti. Pristao sam, nije me trebalo puno nago-varati, ali sam mu rekao da najprije mora ispraviti ocjene. Ima, naime, jedinica, malo se ulijenio. Obećao je, nego što. Jučer pita jesam li zaboravio na obećanje. Rekoh da nisam, ali mi se čini da je dogovor bio takav i takav. Je li popravio ocjene? Nije sve, ostala još jedna jedinica. Učinilo mu se da sam zaboravio neke pojedinosti iz dogovora. Da ne bi. Uči, i slušalice će doći na uho. Tako jednostavno.

»Ma baš si ti neko pamtilo«, reče mi.

Mislio sam da je rekao zlopamtilo, pa sam se bio malo namrštio. Međutim, ponovio je i shvatio sam da je sve u redu. Bude li se dao na učenje, kupit ću mu i mikrofona o kojem smo govorili. Neka malo vježba govor, a ne samo slušanje. On je teži, jer moraš paziti što ćeš reći. Možeš nekoga uvrijediti, možeš ispasti smiješan, nije to jednostavno. Ali i na grješcima se uči, kad hoćemo.

MEDENJACI

Starije među nama u zadnje je vrijeme počelo mučiti pitanje hoće li imati kave za piti? Nije riječ o tome da se osiromašilo, nego je urod kave slabiji i nastale poteškoće. Ne bude li je dovoljno, najprije će poskupjeti, a onda je može i nestati. Što su ti ljudske potrebe!

Ali djecu ne brinu ovakve brige. Kad bi nestalo Nutelle i tih stvari, oni bi se počeli meškoljiti, a ovako život nesmetano ide dalje. I bolje je tako. Neka svatko rješava svoje poteškoće kad na njega dođe red. Bilo bi zaista nezgodno da djeca rješavaju poteškoće starijih, a nikad stariji nisu bili. Dobro, starijima bi bilo lakše, jer su nekada bili djeca. Još ako su znali ostati djeca, onda je to izvrsno. Nemojte se čuditi. Može se i ostarjeti i biti dijete. To jednostavno znači imati dobro srce. Zbog toga volimo svoje dječastvo, kako onda kad smo u njemu, tako i onda kada smo ga već proživjeli. Kaže nam to i Bog onim svojim riječima da smo njegova djeca. Hvala mu što nas toliko voli. Volimo i mi njega, zar ne?

A kad govorimo o nestašici, prisjetih se da je meni kao dječaku obično nedostajalo medenjaka. O čokoladi, napolitankama ili bombonima ne ćemo ni govoriti. Do njih se teže dolazilo, a medenjak bi se ipak odnekud pojavio. Posebno bi ga bilo na slavljima u župi, koje sam, a i drugi, jedva čekao. Još ako bih uspio prištedjeti dotle koji novčić, stvarno se moglo živjeti. Imam medenjak! Danas to izgleda malo smiješno, ali tako je bilo. Sad bismo uskliknuli da imamo najnoviji mobitel, no i to pomalo

izlazi iz mode. Svako vrijeme nosi svoje običaje i svoje brige, rekli bi stariji. Nije to nimalo daleko od istine. Evo, zamislite sada da živite u srednjem vijeku. Čega sve ne biste imali? Možete li odgovoriti? No, unatoč tomu život bi išao dalje i bili biste jednako radosni. Nije, znači, sve u tome što imamo u rukama, nego u onome što imamo u srcu. Možemo biti i siromašni, ako imamo duhovno bogatstvo u sebi, imamo sve. A možemo imati veliko izvanjsko bogatstvo, nemamo li tog nutarnjeg, nemamo ništa. Mudro je to zaista Bog stvorio. Kad dobro razmislimo, svi imamo jednake izgleda za uspjeti i samo ih trebamo iskoristiti. Hvala mu i na tome.

Moram priznati da ne znam napraviti medenjake, kao ni mnogočega drugoga. Sve mi se čini da bih trebao naučiti. Istina, ne govorim vam o tome kako se prave, nego o tome kakvi su u sebi, ali svejedno. Najbolje je imati sveobuhvatno znanje. Ljudi ne vole kad im se previše pametuje, oni vole kad si jednostavan i bogat u sebi. To je zaista ono pravo. Pogledajmo gorski potok. Naizgled ništa posebno, a u sebi je tako lijep i dostojanstven. Eh, da mi je biti kao on! Tečeš čist i drugi ti se raduju.

Ma, popraviti ću ja kod sebe što nije dobro. Svako je vrijeme prikladno za to. Shvatio je to i moj prijatelj Slavek koji je ljetos pao na popravni ispit. Morao je čitavo vrijeme učiti, umjesto da se odmara i zabavlja. Sam je, dakle, kriv što mu sve nije bilo lijepo i slatko poput medenjaka.

PROLJEĆE, EH PROLJEĆE

Danas sam ponovno vidio Vladu. Velimir imao rođendan pa sam se baš zabavio. Da vas ne gnjavim tko je tko, reći ću vam samo da je Vlado malo stariji čovjek. I prije, a ne samo sada, sviđalo mu se brinuti se oko loze. Voli je obrezivati, okopavati, gledati kako cvjeta, paziti da ju ne napadne neka bolest, i, naravno, na kraju brati slasne plodove. Netko će ih pojesti, netko uporabiti za vino, nije važno, zaista je grožđe dobro. Divim mu se da mu se sve to daje. A onda mi pade na pamet da sam mu sličan. Istina, nemam vinograd, ali imam računalo. I o njemu se treba brinuti, i njega napadaju bolesti, odnosno virusi, urodit će dobrim plodom ako se potrudimo. Kako prije o tome nisam tako mislio?! Očito je da je govor o jednom potaknuo govor o drugom. Tako je to u životu. Sve ima svoj smisao i svoj nastavak.

Izgleda da slično razmišlja i nedavno izabrana naša hrvatska predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović. Netko je mislio da se nakon natjecanja za taj položaj ne će sjećati što je u međuvremenu govorila. Ali ona se sjeća. Kaže da će vladati dobro, da će se brinuti za narod. Postupa, dakle, kao kakva kraljica, recimo negdašnja naša Katarina Kosača-Kotromanić. Ne mogu Kolindu odmah hvaliti, jer to nikada nije dobro na samu početku. Neka još štogod napravi pa ćemo onda. Ali ono što mogu, i što možemo, jest moliti se za nju. Bog joj može i hoće pomoći u njezinu radu. Kako je to lijepo od njega. Očito je da je ona sve shvatila pa je pozvala svećenika da joj blagoslovi ured u kojem

će raditi barem pet godina. Svaka čast, rekao bi Vlado i mnogi drugi. Ona zna kako treba postupati. Drugi će dometrnuti da je to zbog toga što je u inozemstvu već obnašala odgovorne dužnosti. No, pustimo mi to. Ako ne želiš sada biti dobar, uzalud je što si nekada bio takav i takav. Stari Latini bi rekli: *Hic Rhodus, hic salta!* (*Ovdje je Rodos, ovdje skači!*) Hvalio se, naime, jedan kako je na tom Rodosu odlično skakao. U prenesenu značenju to bi značilo da pokažemo ovdje, na licu mjesta, što znamo. Nadam se da će nam predsjednica biti takva. Ako ne, onda ćemo birati nekoga drugoga. Najbolje je tako. Valjda ćemo biti bolje sreće.

Dok ovako razmišljamo o prilikama oko nas, zaboravljamo da je vani proljeće. To mi je uvijek bilo iznimno drago razdoblje u godini. Otišao snijeg, otišla hladnoća, sunce se približilo. Ponetko se ne će složiti sa mnom te će reći da ljepote ima i u snijegu, i u kiši, i u vjetru... Moram priznati da ću se prilično složiti s njim. Jest to tako, ali ipak uvijek ima ono što više volimo. Pametne glave rekoše da o ukusima ne treba raspravljati. I idemo dalje. Nismo se posvađali, svatko je zadržao svoje, mir je posvuda. Tako to treba.

Znam, proći će i proljeće, proći će i mnogočega drugoga. Svejedno. Uvijek čovjek ima razloga za biti dobro raspoložen. Treba to samo izabrati i ništa više. Kao mi sada. Hajde, pustimo jedan lijep osmijeh, onako proljetni.

JA GLEDAM

Jutro. Livade se osule cvijećem. Ptice cvrkuću. Ma kud ćeš ljepše, rekoh samomu sebi i krenuh u šetnju. Ne sjećam se više koliko sam imao godina. Možda sam bio pošao u školu, možda nisam, kao da je to sada važno. Dočekalo me mnogo toga zanimljivoga oko mene. Divota jedna. Gledao sam i uživao. A onda na jednoj livadici zapazih mazgu. Mirno je pasla. Približio sam se vidjeti ju. Naćulila ona uši, ali je i dalje ostala mirna. Meni je onda palo na pamet potpuno joj se približiti, pomilovati ju ili ju uhvatiti za grivu šaleći se... Ma više se ne sjećam što sam htio. Znam samo da ona to nije dopustila i da me je oborila na zemlju. Preplašena i, tako ona mišljaše, napadnuta, preskakala je preko mene. Nije me ozlijedila, samo je željela reći tko je glavni. Spasio me otac. A tko bi inače?! Naravno da to više nikada nisam učinio. Zapravo, shvatio sam da i onaj drugi mora razumjeti što ja zapravo hoću pa tek onda nema opasnosti od nespo razuma. Držim se toga do današnjega dana i često prepričam ovaj događaj. Tako je najbolje. Usvojiš dobre stvari i onda se lakše ide kroz život.

Priznat ću, sve sam to zaboravljao kada sam dražio ose, mačke, neke pse i slično. Nije bilo pametno s moje strane, ali nisam mogao odoljeti napasti. Pa se znalo dogoditi da me ose izujedaju, mačke ogrebu, psi strašno na mene iskeze zube. Tada su me spašavale samo brze noge. Hvala im što su me izvlačile iz nevolja.

U ovakve opasnosti čovjek zacijelo ne upada kada gleda neki film. Mirno sjedi i promatra što se to odvija pred njego-

vim očima. Ima ih koji tada počnu jesti raznorazne sitnice pa na kraju dobiju višak kilograma. Jednostavno rečeno, ulijene se. Da su se znali suzdržati, bilo bi drukčije. To je izraženije kod onih koji su skloni debljanju. lako nastoje držati prikladan broj kilograma, tijelo im lako prima hranu i počne se širiti. Zbog toga umjesto da se nekome rugamo zbog debljine, najbolje je i sebi i njemu pomoći da do toga uopće ne dođe. Kako, e, to je malo teže reći. Kažu da se sve svodi na to da se žlica odmakne od usta, i to je to. lako reći, teško učiniti, čini mi se kao da kažete dok ovo čitate. No, očito je istina u tome hoćemo li mi to ili ne.

Sada mi je od svega najljepše gledati more. Priznat ću da za-vidim onima koji su se tamo rodili, još više onima koji tamo žive. Nastojim propušteno nadoknaditi preko ljeta i opet sam zado-voľjan. Nemoguće je imati sve u životu. lijepo je i ovdje gdje živim, nema veze što nema mora. Zapravo, ljepota je svugdje tamo gdje smo, ako to tako želimo. Ona se nalazi u našem srcu. Pomaže nam pobijediti sve ružno oko nas. Međutim, kada gle-damo nešto što nije dobro, dotično prlja ljepotu u našoj nutrini. Odgovornost je, dakle, na nama. Slično je i s govorom. Sluša-mo li što je nevaljalo, opet se prljamo, a ako izgovaramo nešto takvo, prljamo i svoju okolinu. Ma, sve je povezano u životu. Najbolje je okaniti se lošega i onda uživati. To je milina jedna!

PUF-PUF

Sladoled je bio dobar, vidio sam im to po licima. Za janjetinu, pečenu, ne bih baš rekao. Slavila se sv. potvrda u obitelji prijatelja njihovih roditelja pa su, naravno, i oni došli. Djelovali su mi samouvjereni. Otac im reče kako su se nedavno okitili novim dvama odličjima, srebrenim i brončanim. Borilačke vještine bijahu na djelu. Sjetih se tada da im je zbog toga stisak tvrđi nego kod djece njihove dobi. Očito je da su vježbali. Da ih iskušam, postavih Maši i Davidu, tako se oni zovu, ruku. Idemo vidjeti udarce. »Puf-puf«, odjekivalo je prostorijom u kojoj smo objedovali. Malo su sustolnici iznenađeno gledali, ali nema veze. Djeca dobro udaraju, moglo bi biti nešto od njih.

Nisam, naravno, pitao zbog čega nisu dobili zlatno odličje, ali sam ih osokolio da i dalje marljivo vježbaju. Ozbiljno su obećali. Vjerujem kako će ispuniti to svoje obećanje. Gledali su u tatu. On je kimnuo glavom. Prevedeno, i dalje će ih podupirati. Kako je dobro kad se djeca i roditelji slažu! Kod drugih se, naprotiv, događa plač. Te oni bi ovo, te oni bi ono, roditelji to ne daju i onda udri u kuknjavu. A društvo se pritom zabavlja, briga njega za to. Ma uvijek je važno da sami dođemo na misao kako se trebamo ponašati. Tada ne dopuštamo da nam se drugi izruguju i to postizemo puno lakše. Teško je, naime, kada nešto radimo što dovoljno ne volimo. Zato ja u takvim trenutcima nastojim pronaći logično opravdanje. Razmišljam, razmišljam, računam, računam i izlaz se pokaže. Stariji bi rekli da glava nije samo za šišanje, nego i da se njome odgovorno služimo. Nema

se tu što nadodati. Idemo u lov za novim odličjima i gotovo. Ne mora to samo biti na športskim borilištima. Može to biti u školskom učenju, u ponašanju na ulici i kod kuće, u... Što god vam padne na pamet. Važno je samo da je to dobro i ništa više.

Pitao sam naravno Mašu i Davida kako im ide i učenje u školi. To je sada, naime, njihova zadaća. Rekli su da ide odlično. Onda sam ja njima uzviknuo puf-puf nabacujući im peticu. Odmah su me razumjeli. Stvarno, zbog čega ih ne bih pohvalio. Trude se nešto postići u životu i to mi je drago. Što ih više ima takvih, ili što nas više ima takvih (da se mrvicu pohvalim), svima će nam biti bolje. Ne živimo samo za sebe, nego moramo misliti i na druge. To najbolje znaju ona djeca koja dolaze iz višečlanih obitelji. Ne mogu otac i majka sve stići pa u pomoć priteknu i starija djeca. Ona pomažu oko brige za one mlađe. I na kraju svima bude dobro. Otac i majka mogli su na miru zaraditi plaću i donijeti ju kući da od nje svi imaju koristi, a djeca su se naučila odgovornosti. Nije im za to trebalo nekog velikog napora, trebalo je samo sebi reći da želimo to napraviti i ništa više.

Željko, pak, nije razumio puno od svega ovoga. On se zama-
zao tortom. Već se toliko nadebljao da je njemu šport i kretanje dalek pojam. Ode zdravlje, ode uspjeh. Nadajmo se da će to jednoga dana shvatiti. Što prije, to bolje.

PUTUJEM

lupam ja tako po zaslonu tableta, ali ne ide. Samo jedan jedini kontakt. A u blizini telefon, kažu pametni, mudro šuti. Povezao sam ga s ovim čudom uz pomoć bluetootha i mislio sam da će sve biti u redu. No, nije. Što sada? Prodre mi misao u pamet da se nema smisla uzrujavati. Odoše živci, ode novokupljena tehnika. Najbolje je smiriti se i onda razmisliti kojim korakom dalje. Učinih tako. Zaključao sam vozilo i zaputio se u kuću prema hladu. Ovdje vani zaista je vruće. Vozilu tako mora biti jer nema garaže, ali meni ne mora.

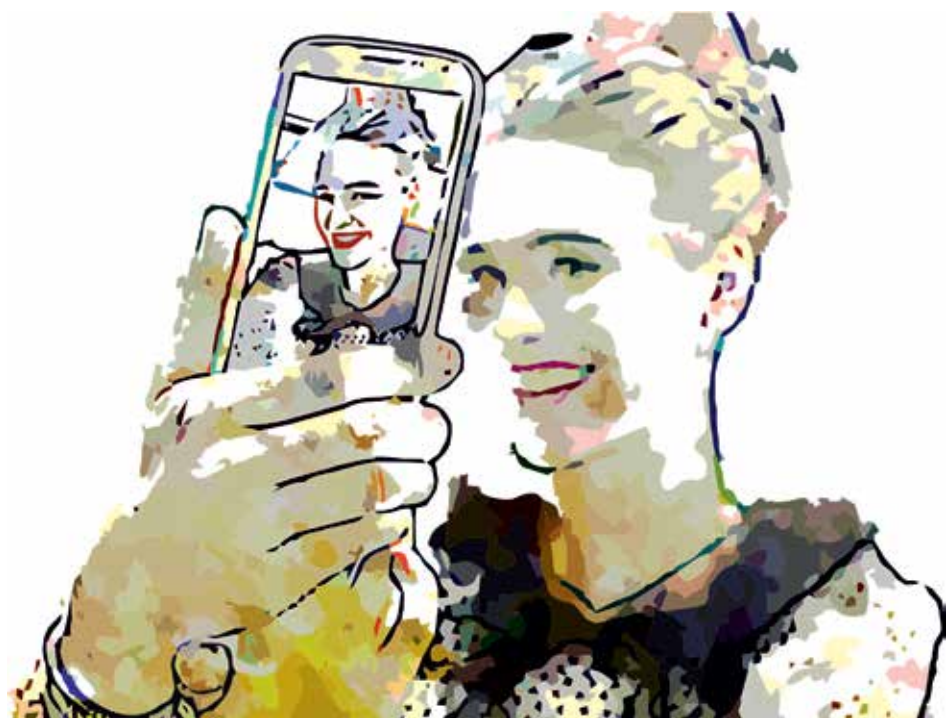
Ovaj put čini mi se da sam dobro prošao s njegovom kupovinom. Nisam ga previše platio, a u njemu sitnice koje se meni baš sviđaju. Jedna od tih je taj tablet. Možeš telefonirati, kako ste već primijetili, imaš radio, GPS, svirač multimedijalnoga sadržaja... Uz sve to na upravljaču se nalaze razne druge uslužne stvarčice. Stvarno tehnika ide naprijed! Digitalija je prodrla u analogiju. E, sad, što bi mu sve to bilo? Recimo ovako, ukratko. Analogija je ona negdašnja računaljka, digitalija je današnje računalo. Ima o tome na internetu pa tko nije shvatio, neka potraži. Ovo drugo vjerojatno nam je draže, ali ni ono prvo nije za baciti. Svako doba ima svoj način življenja i razmišljanja. To nije toliko važno, važno je samo da smo u njemu onakvi kakvi bismo trebali biti. A kakvi bismo to trebali biti, kao da čujem pitanje. Pa recimo onakvi kakvima nas želi Bog i kako nas na temelju svoga životnoga iskustva poučavaju dobri ljudi. Namjerno nisam rekao poznati. Događa se, naime, da poznatim

proglase nekoga tko to ničim nije zaslužio, ako u to ne ubrajamo njegove budalaštine. Naravno, čine to slični njemu. Davno sam sebi rekao: E, ne ćeš! Meni će biti poznat onaj komu ja to dopustim. Vidio sam da je to pametno putovanje kroz život. Nije da se hvalim, ali je zaista tako. Uvjerio sam se bezbroj puta i još ću, ako me Bog poživi.

U posljednje vrijeme ponekada razmišljam kamo otići na odmor. Mislim da sam ga zaslužio. Radio sam marljivo čitavu godinu i red je sada malo si dopustiti dokolice, ne ću reći nerada. Dokolica je potrebna našem biću. Nismo strojevi. Čak i oni zastanu ako ih neprestano tjeramo naprijed. Zato, pamet u glavu te trenutke rada zamjenjujmo trenutcima odmora i onda bi sve trebalo biti kako treba.

Kamo god krenuo koji dan na odmor, gledat ću da to bude zanimljivo i korisno. Nešto sanjam o jednom otoku. Malen je, nema puno ljudi, more je bistro, priroda je lijepa... Jasno mi je da se svima ne sviđa ovakav način ljetovanja. Ima ih koji traže gužvu pod svaku cijenu. Ovisi to o tome što nas zanima. Je li to ludovanje, razmišljanje, igra, učenje nečega što nismo imali priliku do tada ili nešto drugo? Svatko sâm na to odgovara. Ma, bit će to dobro, zar ne? Put pod noge i polako. Nema se smisla uzrujavati, rekosmo već, ništa ne će pobjeći.

IV.

LJEPOTA

Ljeto je zaista bilo vruće, za razliku od onoga prijašnjega. Nadam se da vam je tako odmor ugodnije prošao. Ako ste morali učiti i tijekom njega, nisam vam ja kriv. Na vrijeme treba ispunjavati svoje obveze. Znam da su vam o tome puno govorili, pa ne ću sad i ja. Radije nekoliko riječi o onome što je bilo u vidokrugu naših očiju.

Sve me nešto tjera da vam spomenem Vjetrenicu. Prelijepa prirodna špilja. Tamo uz rub Popova polja, u mjestu Zavalu. Da čovjek ne povjeruje. Našao sam se pred njom u kasno popodne. Vodiči su bili spremni povesti u nju one koji skupe hrabrost. Tko nije vičan ovakvim ljepotama, možda se i uplaši. Tako puše, huji iz špilje. Ali to je samo na početku. Unutra je sve drukčije. Čovjek se može u potpunosti prepustiti doživljajima, do kraja onog njezina istraženog dijela. Kažu da završava u moru negdje tamo kod Slanoga. Ustanovili su to jedanput bojom koju su pustili ovdje, a ona se pokazala tamo. Stvarno je zanimljiv taj naš kamenjar. Rekao bi čovjek da je siv i pust, a kad zaroniš u njega, on ti se otvara u svome bogatstvu.

Bilo je nešto slično i s pjesničkim ostvarajima te večeri. Skupilo se izabrano društvo sa svih strana Herceg Bosne i Hrvatske te stalo govoriti svoje stihove. Neki su u čitankama, neki će tamo stići, ali nije to važno. Oni su se trudili dočarati pristiglih ljepotu življenja. Zaista tako. A to je zapravo bit pjesništva. Otvara nam život, kao oni vodiči tajanstvenost špiljskoga svijeta. Ma mirisalo je sve na glasove mira. Pitate kako to? To je ono

kad vam se čini da ne znate zbog čega ste dobro raspoloženi, ali ste takvi. Osjećate to nekako u svojoj dubini. Kamo sreće da takvih stanja u nama i oko nas ima što više. Što bi tada bilo lijepo živjeti!

Ne treba svakako zaboraviti ni domaćine. Jednostavno rečeno: općina Ravno. U prigodi Male Gospe, dana svoje općine, priređuju i kulturna događanja. Nema ih puno, raselili se po svijetu, ali se ne daju. Žele tu živjeti i tu se onda raduju. Govorili su nam o svemu tome, a mi smo ih pažljivo slušali. Nisu se pravili prepametni, otvorili su svoju dušu i zajedništvo je moglo poteći. Iskustvo života koje se neprestano ponavlja. I bit će tako do kraja svijeta.

E, baš su pravi, govorili smo zadovoljno vozeći se svojim domovima. Naravno da smo sami sebi obećali doći i sljedeće godine. Uvijek se valja vraćati na ona mjesta koja nas usrećuju, a drugih se kloniti kao kuge. Na taj način učvršćujemo svoju narav i bivamo bolji.

Za slušanje pjesnika ne treba vam ništa posebno, osim željice. Međutim, za posjet ovakvim špiljama trebaju duge, tople hlače, planinarske cipele, nikako sandale ili obuća koja se kliže. Prosječna godišnja temperatura u Vjetrenici, a tako je slično i u drugim špiljama, iznosi oko 12 C. Da zaključimo. Samo se spreman može nešto učiniti, pa radilo se i o razgledavanju ljepota.

PUTOVI

Svaki dan idemo u školu, ali jesmo li se ikada zapitali komu trebamo biti zahvalni da nam je taj hod ugodan? Čujem vas kako govorite: roditeljima. Dobro, nije to baš pogrješno, iako mi je na pameti nešto drugo. Ma put! On nas dovodi do cilja, u ovom slučaju škole. Jamačno su i roditelji u tome sudjelovali, ako ne izravno, onda neizravno. Plaćaju porez i time namiču novac za javne potrebe, u što put svakako spada. Vidite vi kako to u životu ide. Zbog toga ne treba državu varati na porezu, kako neki odrasli čine. Državu treba štititi, da bi nam svima bilo dobro. To je kao s kućom. Budemo li ju zanemarili, ne će nam u njoj biti lagodno živjeti. Sve je jednostavno povezano unatoč tomu što nam se ponekada čini da jedno s drugim nema nika-kve veze.

Osim spomenute korisnosti puta, ima još mnogo toga. Ja bih spomenuo njegov naziv. Ime mu se obično daje po nekoj važnoj ličnosti, nekom važnom događaju, nekoj važnoj osobitosti. Istina, ponekada se dogodi da mu se da i loše ime. To je onda kada ga se ocijeni bezvrijednim pa mislimo da mu takvo ime odgovara. Dok to promatramo, uvijek se pitamo zbog čega baš takvo ime. I tako polako učimo o svijetu oko sebe. Nismo mi središte svijeta, jedan smo njegov djelić i trebamo se skladno u njega uklopiti. Kad to učinimo, sve oko nas u našim očima postaje ljepše. Imamo više snage, osjećamo da nas drugi prihvaćaju, da smo jednostavno netko i nešto. Kakav Superman, on nam tada nije ni do koljena.

Tako je to s ovim prašnjavim ovozemaljskim putovima. Ima i drugih, na koje ponekad zaboravimo. Riječ je o putovima koje gradimo mi sami. Naizgled su nevidljivi, naizgled nemaju nika-kva imena. Međutim, to je samo privid. Kada lijepo postupimo prema drugome, izgradili smo lijep put prema njemu. Kada postupimo ružno, onda je naš put prema njemu ružan. Onom prvom zacijelo dajemo imena koja nas raduju, ovom drugom bezvezna, koja nastojimo što prije zaboraviti. I na kraju se na-đemo sami negdje na klupi u perivoju, pod nekim drvetom u tišini, na nekom sličnom mjestu i stanemo se pitati kakvi su naši putovi? Dopuštamo li da nama vladaju dobri ili loši postup-ci? Uh, nezgodna pitanja, ali ne može drukčije. Kako odlučimo, tako će nam biti.

Volim zaista promatrati ove naše ljudske putove, kako one vidljive, tako i one naizgled nevidljive. Bog je zaista sve mudro zamislio. Nisi bilo tko na ovome svijetu, nego si netko tko ima svoje ime i prezime, netko tko ide određenim putovima pre-ma školi, netko tko ide određenim putovima drugima oko sebe. Stvarno divno. Tako mi je drago da sam počeo pisati o ovome, a mislio sam o nečem drugom. Prepoznao sam i sebe u ovim riječima. Jer, dok sam govorio vama, govorio sam i sebi, preis-pitivao se jesam li u pravu. To mi je onda pokazivalo put kojim treba ići. Odoh sada prošetati i još malo o svemu razmišljati.

VELIKO I MALO

Princeze i princezice, kraljevi i kraljevići, riječi su to kojih smo se zacijelo već naslušali. Trebale bi označavati nečiju naklonost prema dotičnima. Valjda to i jest tako. Kad nama to kažu, odjedanput se isprismo. Tko je kao mi.

Malo nas rastuži čujemo li da je bilo takvih koji su zaista bili kraljevskoga roda, ali nisu se tako vladali. Pa što im je to trebalo? Mogli su se strpjeti i sada bismo ih slavili. Ali mi smo ljudi takvi. Na razmišljamo kada trebamo i onda pogriješimo.

Od svih njih danas mi nešto na um pada samo jedna kraljica, Katarina Kosača-Kotromanić. Za nju kažu da je bila dobra kraljica. Znači, opravdala je i svoja i očekivanja drugih. Kako je to lijepo!

Rodila se u krševitoj Hercegovini, u Blagaju, na rijeci Buni. Udisala je taj čaroban zrak pun mirisa i sunca. Onda je došlo vrijeme udaje. Izabrala je za muža bosanskoga kralja Stjepana Tomaša Kotromanića. Preselila se u divnu Bosnu, u tvrdi grad Bobovac. No, i te kako se družila s ljudima iz okoline. Pomagala im je koliko je god mogla, jer je kao kraljica ipak bila imućnija od njih i s više škole. Mislite da su joj ljudi to zaboravili? Ma kakvi! Nije to mogla prekriti ni nesreća koja se poslije dogodila. Turci su, naime, navalili na Bosnu i Hum, kako se Hercegovina tada zvala. Osvojili su je i naša je kraljica morala bježati. Zarobili su joj djecu, Žigmunda i Katarinu, koji su poslije prešli na islam, odnosno postali poturice, kako je puk zvao one koji se odrenu svoje kršćanske vjere. Sve je to još živo i danas u svijesti

naroda. U Kraljevoj Sutjesci žene i dalje nose crninu u znak žalovanja za svojom dobrom kraljicom. Hvala im na tome. Tako se čuva spomen na svoje svetinje.

Još da spomenemo da je Kraljica Katarina umrla u tuđini, u Rimu. Tamo je i pokopana. Turci nisu dopustili da joj makar grob bude u rodnoj grudi. Vidjevši kamo sve ide, svoje je kraljevstvo ostavila Papi neka ga on čuva.

Velika je zaista bila naša kraljica, iako na prvi pogled izgleda da je gubitnik. A mali su oni koji su na prvi pogled pobijedili. To je tako u životu. Kad si uz dobro, ti uvijek pobjeđuješ pa makar svi bili protiv tebe. Zbog toga se isplati ići tim putovima.

Zanimljivo je zaista razmišljati kako se zapravo odvija život oko nas. Naravno, ne može se stalno biti u tim mislima. Čovjek bi tada jednostavno zastranio. Nego, sve u svoje vrijeme. Kao život u godišnja doba. Ljeti ne ćemo valjda uokolo hodati u bundama ili zimi u kratkim hlačicama. Može i malo drukčije. Kad trebamo učiti, ne ćemo se valjda ići igrati. Hm, nemojte se mrštiti na mene. Treba učiti, moramo to reći. Ipak, ne može se ni to uvijek raditi. Korisna je i igra, korisno je s drugima pričati, šaliti se, proputovati novim krajevima. Zapravo čovjek uči dok je živ. I što više zna, čini mu se da manje zna. Zanimljivo.

CVRK-CVRK

Božićno je vrijeme zaista lijepo! Ne mislim, naravno, na atmosferske prilike, da ne bi. Mislim na onaj ugođaj u nama i oko nas. Ma, nekako smo tada drukčiji, nekako lakše prilazimo jedni drugima. Eh, kad bi tako bilo cijele godine, ali, na žalost, nije. Znamo mi dobro zbog čega. Ljutimo se jedni na druge, htjeli bismo biti najbolji, želimo... tristo čuda. Zar ne? Nema nam druge nego uvijek na pameti imati ovaj lijepi božićni ugođaj.

Naravno, ovih se dana veselimo i darovima koje ćemo primiti. Čini mi se da opet niste pogodili na što mislim. Kakav Djed Božićnjak, izmišljen je to lik. Pročitajte malo na internetu ili nekoga pitajte pa ćete vidjeti. Mislim najprije na blagdan sv. Nikole koji je zapravo bio nadahnuće za lik Djeda Božićnjaka i lik Djeda Mraza, kako su ga zvali tamo gdje je vladao komunizam, jer nisu smjeli spomenuti Božić (oni, kao, u Boga ne vjeruju dok je narod mislio drukčije). Stvarno su bili šaka jada, no sve polako dolazi na svoje mjesto. Nema ih više, odlepršali su u povijesni zaborav. Tako je to, a mi nastavimo sa svojom pričom. U drugu nedjelju došašća, koje počinje ubrzo nakon Sv. Nikole, naš narod gaji običaj Djetinjaca. Tada se simbolično vežu djeca koja, da bi se oslobodila, moraju, opet simbolično, otkupiti se darujući roditelje. No, na treću nedjelju došašća, na Materice, djeca vežu majke i one se moraju otkupiti darujući ih, kao i očevi na Očiće, koji su četvrtu nedjelju došašća. Stvarno lijepi običaji. Onda dolazi Badnjak s unošenjem slame u kuću, paljenjem badnjaka, darovima ostavljenima ispod božićnoga drvca. Zar je

potrebno reći nešto posebno o Božiću? Valjda smo upamtili što se sve događa toga dana. Možemo još spomenuti Mladence, trećega dana nakon Božića, spomendan na onu ubijenu dječicu u Betlehemu. Herod htio smaknuti Isusa pa smaknuo svu djecu u tom gradu da Isus ne bi slučajno izmaknuo. Na njegovu žalost nije uspio. Zlo jednostavno ne može pobijediti dobro, koliko god izgledalo jako u danu trenutku.

Sve su ovo ljudi i zapisivali, ali i prenosili s koljena na koljeno, onako kao ptičica, cvrk-cvrk. To je ono naše kršćanstvo i ona naša ljudskost. Molimo se Bogu dok smo u isto vrijeme i ljudi. Izgrađujemo svoj stan gore na nebesima i ovdje na zemlji. Prekrasno. Djed Božićnjak, Djed Mraz i slični to ne znaju. Njima je samo da mi kao mutavi skačemo okolo veseleći se ne znajući zapravo zbog čega. I dok tako skačemo, nagone nas da što više kupujemo, trošimo. Nije važno treba li nam nešto, važno je da se time možemo hvaliti pred drugima. Stvarno su bez veze. Misle da ne znamo razmišljati. Pokazat ćemo mi njima kako stvari zapravo stoje.

Cvrk-cvrk... i dođosmo kraju ove naše priče iz života. Ali to je samo naizgled, jer pričat ćemo starijima što smo naučili. Zar ne? Ako su oni zaboravili na Sv. Nikolu, na došašće, na Djetinjce, na..., mi nismo.

NAZOČITI

Umro neki dan jedan pjevač. Potpuno nevažno kako mu je ime. Nisam ga nikada slušao, osim negdje slučajno u prolazu pa me zanimalo tko je zapravo kad toliko o njemu govore. I spoznah da je bez veze. Jest ga Bog bio počastio darom lijepa pjevanja, ali on ga je okrenuo na svoju vodu. Zapravo, zastupao je ono što zastupa jedna skupina u društvu. I ta ga skupina sada preko medija proglašava velikim, ovakvim i onakvim. Pritom govore da je javno mnijenje takvo. Pogriješili su. Ja nisam. Nije da se hvalim, ali ima ih još ovakvih poput mene. Nastojim razmišljati svojom glavom, a ne da mi oni određuju što ću i kako ću činiti.

Hrvoje slični pomalo meni. Računala mu idu dobro od ruke i htio bi se time baviti, a roditelji navalili da se toga kani i završi neki bolji fakultet. Međutim, on zapeo samo za računala. Što će biti dalje, vidjet ćemo. Ne bih se htio miješati u odluke njegovih roditelja, ali on ipak ima pravo. Sve su ispravne stvari dobre i trebamo se primiti onih koje nam leže. Ako u nečemu ne uživamo, uzalud napor i znanje. Muči nas i jedva čekamo trenutak da to skinemo sa sebe. Zato birajmo ono za što nas je Bog stvorio.

Uvjeran sam da mi roditelji koji razmišljaju ovo ne će zamjeriti. Mora se biti svoj, ponovimo još jedanput, tako da iskoristiš one darove koje ti je Bog dao, a ne da na silu pokušavaš biti nešto drugo i prigovaraš mu zbog čega ti nije dao te darove. Mnogi u tome griješe, mi nemojmo.

Čini mi se da je uzrok tih grješaka u tome što ljudi sebi zamisle kako trebaju nazočiti u životu i onda samo idu prema tome.

A rekosmo da je to krivo. Lijepo je biti i postolar, i liječnik, i redovnik, i nogometaš, i... Tisuće je zanimanja i poziva na ovome svijetu i svako je zanimljivo. Približimo mu se pa ćemo vidjeti.

Pitanje nazočnosti u društvu mi rješavamo već od malih nogu. Ta toliko smo se puta pravili važni, htjeli biti pametniji od drugih, htjeli jednostavno stršiti, kako su nam govorili odrasli. Na kraju smo vidjeli da od toga nema ništa. Ono smo što naša djela kažu, i točka.

Mene određeni zafrkavaju da sam neozbiljan, da pišem kolumne, pričice za djecu, a oni ih ne razumiju, radije se idu igrati. Najviše to čini onaj Emil, znate vi već koji. Htio bi svakomu loncu biti poklopac. Neka mu bude, ja ću i dalje nastaviti s ovim. Neki su mi rekli da je u redu. Nisu djeca neuka, samo im ne treba filozofirati. Pokušavam to ne činiti. Budem li se zaboravio, vi ćete me upozoriti, zar ne?

Ovim svojim pisanjem i ja sam javno mnijenje, ali ste i vi koji čitate. Stvaramo jednostavno bolji svijet. Vi učite od mene, ja sam učio od drugih i život ide dalje. Svi smo na istoj lađi. Ako smo nemarni, prevrnut će se. Jest, malo sam sada filozofirao, ali ćete mi oprostiti. Zanio sam se. Uživajte u čitanju te sami razmišljajte o svemu.

NIJE NAGRADILO

Malo mi susjed Juka bi tužan ovih dana. Što mu se dogodilo? Reče da ga nije nagradilo. Bi mi čudan. Nije valjda da previše gleda televiziju pa se onda natječe u onim raznim bezveznim igrama, iako ima i nekih dobrih? Razjasni mi da imam krivo. Sudjelovao je u nagradnom natječaju na temu o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Odlanu mi. Ma imat će on još prilike. Poznam te dečke tamo i znam da će s natječajem nastaviti i sljedećih godina. A Juka će rasti, učiti, biti pametniji i, vjerujem, dobiti neku nagradu. Da bude odmah jasno, morat će ju sâm zaslužiti. Ne ću ga ja gurati na štetu drugih. To se tako ne smije raditi. Tko je zaslužio, neka napreduje. To nije samo jasno onima koji su se nečasnim putovima zaputili kroz život.

Ipak, meni se čini da je od svega najvažnije sudjelovati. Razvijaš tada svoje sposobnosti i polako shvaćaš za što te je Bog zapravo stvorio. Nagrađivanje je relativan pojam. Može se dogoditi da i najbolji ne bude nagrađen. Prosuditelji krivo procijene i to ti je to. Ne govorimo o nekoj namjeri, nego njima se tako učinilo. Zakon je to života na ovoj Zemlji. Bez obzira na to koliko pokušavamo ne pogriješiti, moguće je. I zbog toga, moj Juka, prst u uho, rekli bi naši stari, i idemo dalje.

Stvarno su oni bili mudri. Nisu imali mobitela, interneta, televizijâ..., ali su imali jedan drugoga. Međusobno su se, dakle, više družili nego što je to običaj danas i odatle crpili mudrost. Njoj se ponekada tako iznenadimo. I što smo stariji iznenadujemo se još više jer i sami steknemo određena životna iskustva

pa onda shvatimo riječi koje prije jednostavno nismo shvaćali. Mogli bismo zaključiti da je život međusobno prožimanje dobra. Stvarno zanimljiva misao koja mi ovoga trenutka pade na pamet. Dok ovo pišem, postadoh i ja mrvicu mudriji. Baš sam neki srećković!

Naravno da mudrijima postaju oni koji razmišljaju o pobije-nim hercegovačkim franjevcima. Po svemu sudeći, njih su jugokomunisti pobili nevine. Bio Drugi svjetski rat (ne bilo više nikada nekoga rata!), osvojili Široki Brijeg i onda stali tamaniti na koga su naišli. Bože sačuvaj! Ali tako im naredila ideologija kojoj su pripadali. Ona je govorila da Bog ne postoji i onda joj nije bilo nimalo teško nekoga skratiti za glavu. Tužno. Žao mi takvih ljudi. Završit će u paklu, a tako su mogli uživati s Bogom čitavu vječnost, biti nagrađeni. Eh, glavo luda, obično ljudi vole reći u takvim prilikama.

Slušam vani fijuk vjetra dok ovo pišem. U isto vrijeme očekujem i poziv dragoga prijatelja. Na taj sam način zapravo nagrađen. Pusti vjetar, pusti kišu, pusti napor pisanja, mene će prijatelj nazvati. Popit ćemo zajedno kavu, vi biste vjerojatno popili sok, i bit će nam tako lijepo!

ŽIVOTE MOJ

Dogodilo se to ovako. Susreo me Paško i pita što sam nedavno govorio o nekim drvenim lutkama, o nekim točkicama, da ništa nije razumio. Nasmiješih se jer sam shvatio o čemu je riječ. Posrijedi je bila bajka. Kroz priču o drvenim lutkama htio sam objasniti kako se ljudi ponašaju, kako zapravo nepotrebno zagorčavaju život jedni drugima. Umjesto da se vesele, čim neka lutka pogriješi, lijepe joj točkicu i onda joj se poslije smiju. Ishod je u najmanju ruku pojava nezadovoljstva. Izlaz iz tog začaranog kruga je da druge prihvatimo takvima kakvi jesu, a da isto tako prihvatimo i same sebe. Nemoguće je biti savršen, ali je moguće biti dobar. I to je smisao priče čiji sam prvi dio tada pričao. Dat ću Paški i drugi dio da uspije razumjeti sve ovo. Iskreno je rekao da nije razumio, što znači da ga zanima. Kad pročita, dakle, sve će mu biti jasno.

Meni dotle nije jasno ovo proljeće. Dok je bila zima, kišama se nije dalo padati pa navalile sada. A meni se hoće sunca. Tada se može izići van, prošetati, poigrati se, činiti što nas je volja. Važno je samo da se opustimo i uživamo. Ipak, i dok ove kiše padaju nastojim iskoristiti vrijeme, pokušavam sustići sve što sam propustio. Trebao bih pročitati neke knjige, dovršiti neke poslove, posjetiti neke prijatelje. Nastojim uživati u životu. On je samo moj i ničiji više. Naravno, to ne znači zatvoriti ga za druge. Tada bih bio osamljen i tužan. Život je moj u smislu da sam odgovoran za njega. I nema ništa ljepše nego kad ti netko kaže kako pametno živiš. Ma, sve se daje za to.

Budući da smo kršćani, vjerujem da nam je netko već nešto o tome rekao. Nekada su to bili baka i djed, nekada roditelji, nekada starija braća i sestre, nekada susjedi i prijatelji, nekada vjeroučitelji, nekada... Ima ih puno ako živimo u zdravoj ljudskoj i vjerničkoj sredini. Uvijek, naime, trebamo znati komu i zašto pripadamo. Nije to, kako nas nekada mediji uče, stavljanje slušalica na uši i poniranje samo u svoj vlastiti svijet. To tako načuvaju oni koji ne vjeruju u Boga. Glazbu je, priznajem, lijepo slušati, no i nju, kao i sve drugo, treba raditi u svoje vrijeme. Na taj se način odrasta i postaje snažnim.

Dobro se ovoga sjetiti u proljetno vrijeme, jer tada slavimo i Isusovo uskrsnuće. Bio je s nama ovdje na zemlji, onda su ga ubili zli i zavedeni ljudi, da bi nakon toga uskrsnuo. Rečeno drukčijim riječima, umjesto da umre, on je živ otišao na nebo. Nemojmo sada reći da je njemu bilo lako izvesti takve stvari kad je Bog. Sve on to i nama omogućava. Ako budemo dobri, nakon ovoga života ne ćemo otići u pakao, nego ćemo se naći s njim u nebu. I život će nam biti lijep, kako to već može biti u nebu. Vidjet ćemo tada i anđele, a posebno će nas, vjerujem, zanimati naš anđeo čuvar. On, naime, neprestano pazi na nas ovdje na zemlji. Baš mu hvala, kao i Bogu koji ga šalje.

KOSTILA

Opet sam ju gledao sa zanimanjem. Kostila ispred stare kuće, jedne u našem selu. Nekada je tu bilo života, sada je nekako pusto, jer je mladež otišla. Nestalo posla, njima se ne radi o zemlji, i put pod noge. Ima ih, kažu, na sve strane. Šteta. Da nije tako, vjerojatno bi se netko brinuo i za ovu kostilu. Obrasla je dračom, šibljem, čime sve ne. Vjerojatno ima i zmija. A one nisu baš ugodne. Ispričat ću vam nešto.

Kao djeca igrali smo se oko ove kostile. Baš smo bili bezbrižni. Jedanput nam je palo na pamet uzverati se u njezinu duplju. Tada nismo znali kako je ta duplja nastala, ali sada znamo. Grom je jednom udario u nju i napravio to udubljenje. Roditelji su nam uvijek govorili da tamo ne povirujemo, jer da unutra svašta ima. Slušali smo jedno vrijeme pa nam dojadilo. Idemo mi vidjeti što je na stvari. Nismo imali ljestava pa smo najhrabrijega među nama zadužili da on to provjeri tako što ćemo mi podmetnuti svoja leđa pod njegove noge. Rečeno, učinjeno. Uzverao se po nama, i naravno usput nas dobro počeošao po rebrima, te krenuo u izviđanje. Čini nam se da nije ni provirio unutra kad smo očuli njegov krik. Svi smo zajedno popadali na zemlju. On je stajao sav blijed, a ni nama nije bilo ništa bolje. Kad se pribrao, promućao je da je vidio zmiju. Gledala ga je pravo u oči i... Nije trebao dalje. Znamo što se dogodilo.

Puno godina poslije pročitao sam da zmije stvarno gledaju u oči, oči svojih žrtava. Time ih hipnotiziraju i onda s njima čine što hoće. Opet sam se naježio. Ne volim o zmijama ni pisati, a kamoli ih susresti.

Mislim da bi dobro bilo povesti malo brige oko ove naše kostile. Lijepo je to drvo. Pravo mediteransko. Voli sunce i može se prilagoditi suši. Plodovi su mu mali i jestivi. A hlad je neopisiv. Nema ništa ljepše nego sjesti pod nju i uživati. Nije stoga čudno da nosi bezbroj imena. Osim narodnoga imena kostila, još je zovu i koščela, a u knjigama piše da je riječ o kopriviću. Pa onda te iste knjige nabrajaju još pedesetak njegovih hrvatskih imena. Upravo tako. Očito je da im je kostila prirasla srcu. Vjerojatno je jedan od razloga i taj što je drvo kostile vrlo tvrdo i u isto vrijeme podatno te se od njega mogu praviti razne korisne stvari.

Misli mi krenuše i malo dalje. Možemo li i mi biti poput kostile? Kad nas spopadnu poteškoće, umjesto da cmizdrimo, pokazimo se hrabri. Ipak, ne ovisi to samo o našoj želji. Hrabrost se vježba, baš kao šport. Nekomu će ići malo bolje od ruke, nekomu slabije, što i nije tako važno. Važno je da pokušavamo. Naravno, nije to kao na početku teksta pred onom dupljom. Mi smo zapravo bili nerazboriti. I dobro je završilo. Dugo o tome nismo nikomu ništa smjeli reći. Bojali smo se što će biti. Opet smo pali na ispitu hrabrosti. Treba se suočiti sa svojim pogriješkama da bismo ih lakše ispravili. Sad to i te kako znamo, a Bogu hvala što nas je čuvao.

SELFÍĆ

Dolaskom ljepših vremena svi mi nekako živnemo. To je jednostavno u našoj srži. Treba nam sunca, treba nam priče, treba nam blizine prema drugome.

Nešto, ne sve, od toga preuzimaju oni koji promiču u zadnje vrijeme okidanje tzv. selfija. Staneš negdje, uzmeš pametni telefon ili fotoaparata, naceriš se, rekneš ptičica i uslikaš se. Pa se onda poslije hvališ gdje si bio i što si radio. Zaredala ta pomama u posljednje vrijeme na sve strane. Čak kupuju i one štapove uz pomoć kojih lakše prave te selfiće, kako im neki vole tepati kad im se dive, ali i kad im se rugaju. Takvo vrijeme, rekao bi Tomica. Obišao je čitav svijet kao mornar na brodu te mu mnogo toga nije čudno.

Nogometaš Marko sve to jednostavno ne voli. Teško je reći zbog čega. A obično za nogometaše kažu da se vole umisliti i nekritički prihvaćati razne novotarije. No, tako je to i s raznim drugima, jedino je povika na nogometaše jer su trenutno vrlo poznati. Marko kad voli imati određenu fotografiju, jednostavno zamoli nekoga da ga uslika. I zadovoljan je učinjenim. Kaže da mu je baš zanimljivo kako ga drugi vide, a kako sam sebe vidi odavno zna i nije mu potrebno to još dokazivati i fotografijom.

Prilikom selfića bude i smiješnih stvari. O jednoj mi je pričao Matan. Išao on s jednim prijateljem, nije mu htio reći ime, u obilazak nekih povijesnih iskopina. Gledali oni sve to i onda mu prijatelju palo na pamet ovjekovječiti se na tom mjestu. Umjesto da zamoli Matana da to učini, on reče kako će to uraditi

sam. Popeo se na onaj povijesni zid, usput odvalio nekoliko kamenja, što je zapravo uništavanje povijesnoga nalazišta, nasmiješio se sam sebi i taman kad je mislio okinuti još se jedan kamenčić otkotrljao ispod njegovih nogu i on se našao u kupini iza zida. Matanu najprije došlo da se grohotom nasmije, a onda mu sinu da bi mu trebao zapravo pomoći. Ali čim se primaknuo morade zastati jer je roj osa ljutito lijetao naokolo. Na kraju ga je ipak uspio iščupati iz te kupine svega iščambanoga i izujedanoga. Tada se ipak odvalio grohotom smijati. Prijatelj se najprije mrštio, a onda se ipak malo nasmiješio, onako kiselo. Očito je da se svaka škola plaća, posebno ona uzaludna. Da je slijedio svoju zdravu pamet, sve bi bilo drukčije, ali on navalio biti u trendu s ostalima. Eto ti pa budi, rekli bismo!

Stvarno su ponekada zanimljivi ti trendovi oko nas. Ima ih koji od tebe naprave budalu dok si rekao keks. Kako bi bilo dobro da pomoću njih postaneš pametniji, bolji, jači, spretniji... Ima i takvih, samo treba za njih otvoriti oči, a ne za ove budalaste.

Sunce vani tako lijepo grije. Cvijeće uživa, djeca u školi čekaju da se svega toga dočepaju. Baš će im biti lijepo. Zvr... čuje se školsko zvono. Kao da je netko pčele pustio iz košnice. Malene glavice razletješe se na sve strane. Samo na igralištu skupina njih staje u red. Pred njima fotograf. Zajedničko fotografiranje, kakav selfić!

LJILJANE MOJ

Sv. Ante. Nema ga tko nije čuo za njega. I nema ga tko u lipnju nije otišao u neko njegovo svetište. Sjećamo se tih stvari kad smo veliki, a dok smo manji nastojimo ih doživjeti. Jer, to se jednostavno isplati. Povezuje nas s nebom.

Međutim, mnogo manje znamo o ljiljanu koji sv. Ante počesto drži u rukama, ovisno o tome što je umjetnik htio poručiti. To jednostavno preskočimo. Ne bismo smjeli. Taj lijepi cvijet u njegovim rukama ima za nas i te kakvu poruku.

Prije nego što ju kažemo, pogledajmo malo što se govori o nastanku samoga ljiljana. Prema predaji, kad je Eva zbog svojega grijeha morala izići iz zemaljskoga raja, prolila je pokajničke suze jer je shvatila što je uradila. I iz njih su nikli ljiljani. Druga legenda kaže da su ljiljani nikli u Getsemantskom vrtu na mjestu gdje su Isusove suze i znoj kapali u posljednjim trenucima njegova života. Bilo što bilo, ljiljanima se pripisuje nešto čisto, lijepo, uzvišeno. I kao takvi ušli su u kršćansku svijest. Nije onda čudno da Gospu počesto slikaju s ljiljanom u ruci. Njega joj je pružio anđeo Gabrijel kada je došao navijestiti joj da će roditi Isusa. Zaista koliko simbolike, iako smo napisali tek nekoliko rečenica o svemu.

Naravno da smo nakon ovoga shvatili da nije nimalo čudno da i sv. Antu slikaju s ljiljanom u ruci. Bio je tako dobar da su ga usporedili s njima. Zbog toga ih negdje na njegov blagdan blagoslivljaju i dijele okupljenu puku. Poručuje mu se time da bi ljudi trebali nastojati biti takvi. Sad, oni znaju jesu li ili se tre-

baju potruditi da to tek postanu. I onda ih to potakne da treba otići na sv. ispovijed. Zbog toga se drukčiji vraćaju doma. Usput su se i provešeli, kao što je to običaj na svim našim velikim slavljima, ali obnova nutrine ono je što je najbitnije. Pa znamo to već kako ide. Pogriješimo, shvatimo da smo pogriješili i onda ne samo da roditeljima obećamo da ne ćemo više tako, nego to obećamo i samima sebi. Ne napravimo li tako, ponovno ćemo istim putem prvom prilikom.

Tako vam je to s ljiljanima. Kad sve shvatimo, onda možemo i prihvatiti da je tri dana nakon ukopa Blažene Djevice Marije u grobu umjesto njezina tijela bio samo veličanstven buket ljiljana. Tako opet kaže predaja. Bez obzira na to bilo to zaista tako ili ne, poziv je to nama da ne smijemo dopustiti da nas grijeh vara. Moramo jednostavno biti ljiljani. Zbog toga ima smisla onaj uzvik naših roditelja: Ljiljane moj! Ako nismo sve ovo negdje već prije čuli ili pročitali, mislimo da nas zezaju. Kakvi. Oni nas vole.

Eh, da, to je život. Rasteš i korak po korak shvaćaš što te to zapravo okružuje. Jednostavno istražuješ. Bog se nikada na to ne ljuti. Podrazumijeva se da ne ćeš istraživati gluposti. One su takve i gotovo. Istražuješ kako je dobro biti dobro, iskoristiti sve darove koje ti je Bog dao, živjeti. Prekrasno!

Životopis

Miljenko Stojić, suvremeni hrvatski književnik, novinar i franjevac, rođen je 1. lipnja 1960. u Dragićini kod Međugorja. Pučku školu pohađao je na Čerinu, Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, studij filozofije i teologije u Zagrebu, Sarajevu i Jeruzalemu te magistrirao kršćansku duhovnost u Rimu.

Djelovao je kao župni vikar, odgojitelj bogoslova i sjemeništara, voditelj mladih, vojni dušobrižnik u Domovinskom ratu, tajnik Hercegovačke franjevačke provincije. Godine 1993. pokreće Informativni centar »Mir« Međugorje, a 1997. i Radiopostaju »Mir« Međugorje te ih kao ravnatelj i predsjednik Upravnoga vijeća dugo razvija (do 2005.). Pokreće i vodi agenciju MIRIAM. Idejni je začetnik HIK-a '04, HIZ-a u BiH te povjerenstava za uređivanje i obilježavanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća po općinama u Herceg Bosni. Dopredsjednik je Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Koordinator je Središta HSK za istraživanje zločina nad Hrvatima, kao i dopredsjednik Odjela HNS-a BiH za Drugi svjetski i Domovinski rat. Trenutno je vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« te kolumnist i član uredništva portala *hrsvijet.net*.

Piše pjesme, oglede, djela za djecu, kratke priče, aforizme, književnu kritiku, stručne i novinarske članke, uređuje knjige te prevodi. Zastupljen je u različitim antologijama, a uvršten je i u čitanke i lektiru hrvatskog naroda u BiH. Prevođen je na različite jezike te nagrađivan.

Član je više udruga: DHK, DHK HB, HDZU, Matice hrvatske, HIZ-a u BiH...

Surađuje u različitim medijima.

Pokreće i samostalno radi internetske stranice (*medjugorje.hr, miljenko.info, franjevci.info, hik04.info, hizbih.info, pobijeni.info, franjevci-siroki-brijeg.info, hsk-srediste.info*).

Opširnije o njegovu životu i radu može se doznati na stranicama portala *miljenko.info*.

Djela

PJESME: *Unatoč svemu* (Naša ognjišta, Tomislavgrad, 1994.); *Pjesma blizini* (Ceres, Zagreb, 1995.); *Kaplja* (Ziral, Mostar - Zagreb, 1997.); *Sirovi blues* (Ziral, Mostar - Zagreb, 2001.); *Golgote glas* (DHK HB - Matica hrvatska, Mostar - Čitluk, 2002.); *Dobro jutro, kolonijo* (DHK HB - Dan, Mostar - Zagreb, 2006.); *Stopama mira* (Informativni centar »Mir« Međugorje - K. Krešimir, Međugorje - Zagreb, 2009.); *Kapaju sjene* (DHK HB - K. Krešimir, Mostar - Zagreb, 2010.); *Stopu po stopu* (DHK HB - Matica hrvatska, Mostar - Vrgorac, 2016.)
Izabrane pjesme: Prijatelji (Naklada Jurčić, Zagreb, 2000.)

KRATKE PRIČE: *Ne dirajte bijelog labuda* (FRAM-ZIRAL - Naklada K. Krešimir, Mostar - Zagreb, 2005.); *Propetlje* (DHK HB - Matica hrvatska, Mostar - Vrgorac, 2014.)

OGLEDI: *Ta vremena* (K. Krešimir, Zagreb, 1995.); *Paljenje svijeće* (ICMM, Međugorje, 1998.); *Raspretavanje vatre* (ICMM, Međugorje, 2001.); *Rijeka* (ICMM, Međugorje, 2002.); *S druge strane* (Naklada K. Krešimir - Matica hrvatska, Zagreb - Čitluk, 2011.); *Halo, ovdje Herceg Bosna*, (Naklada Bošković - HRsvijet - Gral, Split - München - Zagreb, 2012.); *Niz mitnicu*, (Matica hrvatska - HRsvijet; Vrgorac - München - Čitluk, 2014.); *Podno križa*, (Matica hrvatska, Čitluk - Vrgorac, 2015.)

SLIKOVNICE: Čudesni dani; **Moj molitvenik**; **Priča o Suzani**; **Kraljica Mira** (Miljenko Stojić – Krešimir Šego, *Anđeli moji*, ICMM, Međugorje, 1999.); **Ivan pod križem** (ICMM – Cvitak, Međugorje, 2001.)

ROMANI: **Računalko** (DHK HB – FRAM-ZIRAL – Dan, Mostar – Zagreb, 2007.); **Mirkove priče** (Cvitak – Alfa, Međugorje – Zagreb, 2010.); **Did Jozo** (Gral Široki – Cvitak – Matica hrvatska, Zagreb – Međugorje – Čitluk, 2013.)

KRITIKA: **Riječ po riječ** (Naklada DHK HB – Dan, Mostar – Zagreb, 2007.)

PRIJEVODI: **Sa svetom Klarom** (Vijeće franjevačkih zajednica, Zagreb, 1993.); **S onu stranu side** (Cenacolo, Saluzzo, 1999.); **Razgovori svetaca na Trgu sv. Petra** (Ziral, Mostar – Zagreb, 2001.)

MULTIMEDIJA: Svetište Kraljice Mira (ICMM, Međugorje, 2000.)

KAZALO

I.

Dnevnik.....	7
Zvrrr.....	9
Slušaj ovamo.....	11
Pjesmice.....	13
Mačak.....	15
Zvijezda.....	17
Žao mi i gotovo.....	19
Rođaci.....	21
O njima je riječ.....	23
Najbolje je.....	25

II.

Progovori.....	29
Krugovi blizine.....	31
Slovo po slovo.....	33
Pričajmo.....	35
Crna ovca.....	37
Gledaj, mama, bez ruku!.....	39
Kad krene naopako.....	41
Fotografije.....	43
Junak.....	45
U vremenu i prostoru.....	47

III.

Naćulio pajdo uši	51
Reći i ostati živ	53
Zrno po zrno	55
Pokrivalo.....	57
Mikrofonko.....	59
Medenjaci.....	61
Proljeće, eh proljeće.....	63
Ja gledam.....	65
Puf-puf	67
Putujem	69

IV.

Ljepota	73
Putovi.....	75
Veliko i malo.....	77
Cvrk-cvrk.....	79
Nazočiti	81
Nije nagradilo	83
Živote moj.....	85
Kostila	87
Selfić.....	89
Ljiljane moj	91
Životopis.....	93

Nakladnici

Matica hrvatska

K. Tomislava b. b.
88 260 Čitluk
tel./faks: (036) 642-547
e-adresa: hmatica.citluk@tel.net.ba

Matica hrvatska

Tina Ujevića 8
21 276 Vrgorac
tel.: (021) 680-046
faks: (021) 674-012
e-adresa: gks@vrgorac.hr

Za nakladnike

Andrija Stojić
Željko Primorac

Oblikovanje i računalni slog
FRAM-ZIRAL

Tiskano u Mostaru mjeseca srpnja 2017.

Tisak
FRAM-ZIRAL

Zbirka crtica *Cvrk-cvrk* namijenjena je mlađim čitateljima kojima, na njima prihvatljiv način, progovara o dobroti, pravednosti, prijateljstvu... No, između redaka o igri i dječjem druženju, školskome životu i novim tehnologijama, bez kojih se danas ne može, malo će stariji i iskusniji čitatelji, napose poznavatelji stvaralaštva Miljenka Stojića, prepoznati daleko ozbiljnije i zrelije teme. U vremenima kada se svakodnevno suočavamo s relativiziranjem mnogih općeljudskih vrijednota, on diskretno i nenametljivo, ali opet dovoljno artikulirano i jasno, progovara o domoljublju, obitelji i odgoju, o vjeri i mnogim drugim temama kojima do- tiče nutrinu mladih.

Iako ne progovara iz pozicije svećenika, iz svake njegove crtice izranja franjevačka duhovnost temeljena na malenosti, na bliskosti s pukom i njegovom svakodnevicom. Stojićeva se »cvrkutanja«, kao uostalom nijedan književno-umjetnički tekst, ne mogu čitati jednoznačno, a međusobna prožimanja različitih iščitavanja samo potvrđuju da njegovi uradci zavrjeđuju čitateljevu pozornost.

www.miljenko.info

ISBN 978-9958-831-99-7

9 789958 831997

ISBN 978-953-57286-9-6

9 789535 728696

Cijena: 10 KM; 40 Kn